

О П Р Е Д Е Л Е Н И Е

№ 4504

гр. София, 29.05.2023 г.

АДМИНИСТРАТИВЕН СЪД - СОФИЯ-ГРАД, Първо отделение 69
състав, в закрито заседание на 29.05.2023 г. в следния състав:
СЪДИЯ: Милена Славейкова

като разгледа дело номер **9280** по описа за **2022** година докладвано от съдията, и за да се произнесе взе предвид следното:

Производството е по реда на чл.145 - чл.178 от Административно-процесуален кодекс (АПК), във връзка с чл. 84, ал. 3 от Закона за убежището и бежанците (ЗУБ), във връзка с чл. 267 от Договора за функциониране на Европейския съюз (ДФЕС).

Образувано е по жалба на К. У. М., [дата на раждане] в Т., гражданин на Република Т., чрез адв. К. С., срещу Решение № 12701 от 10.08.2022 г. на заместник председателя на Държавна агенция за бежанците (ДАБ) при Министерски съвет (МС), с което на основание чл. 75, ал. 1, т. 2 и т.4, във връзка с чл.8 и чл.9 от ЗУБ е отхвърлена молбата му за предоставяне статут на бежанец и на хуманитарен статут.

I. Страни и предмет на делото:

Жалбоподателят К. У. М. е [дата на раждане] , в [населено място] таун, З., Т., гражданин на Република Т., вероизповедание – мюсюлманин, шиит, семейно положение – неженен.

Ответник е заместник председателят на ДАБ, който е компетентен съгласно чл.52, вр. чл. 48, ал.1, т.1 от ЗУБ да предоставя или отказва предоставяне на международна закрила в Република България.

Производството пред Административен съд София-град (АССГ) е първоинстанционно. Съгласно чл.85, ал.4 от ЗУБ решението на АССГ подлежи на касационно обжалване пред Върховния административен съд (ВАС).

Жалбоподателят К. М. претендира за отмяна на решението. Твърди, че се е установил в България през 1996 г. и оттогава неколкократно са му налагани принудителни административни мерки (ПАМ) по реда на Закона за чужденците в Република България (ЗЧРБ) за принудителното му връщане в страната на произход. Нито една от тези мерки не била изпълнена. След като не можел да напусне страната ни и спрямо него не можело да бъде приложен ЗЧРБ, то единственият възможен ред за уреждане на статута и пребиваването му в Република България била разпоредбата на чл.9, ал.8

от ЗУБ – хуманитарен статут по други причини от хуманитарен характер. Твърди, че живее на територията на страната ни близо 27 години и има право на зачитане на личния живот, на достойнство и уважение, както и на спазване на основните човешки права. Правният вакуум, в който се намирал, представлявал нечовешко и унижително отношение в нарушение на чл.3 от ЕКПЧ, което обстоятелство следвало да намери законово разрешение чрез разпоредбата на чл.9, ал.8 ЗУБ.

Ответникът заместник председател на ДАБ оспорва жалбата и поддържа становище за отхвърлянето ѝ. Счита, че изтъкнатите от кандидата обстоятелства не представляват основания за предоставяне на статут по чл.8 и чл.9 ЗУБ, а правното му положение следва да се уреди съгласно ЗЧРБ.

II. Фактическа обстановка

Кандидатът подал първа молба за закрила на 09.10.1997 г. В нея декларираше, че е напуснал страната си на произход Т. нелегално на 30.12.1993 г., през К., за Турция. През м.юли 1996 г. се качил на малтийски кораб и се озовал на българското пристанище В.. Един ден бил арестуван от полиция в [населено място] и задържан за 62 дни. При освобождаването го изпратили в Националното бюро за териториално убежище и бежанци при Министерски съвет (НБТУБ-МС). Няма пари и не можел да си извади паспорт. Искал да си осигури документи, за да живее в България без проблеми. Запитан за причините да търси закрила в България, кандидатът сочи, че нивото му на образование било ниско и недостатъчно, за да си намери подходяща работа в страната на произход. От НБТУБ-МС очаквал квартира, храна и работа.

Постановено е Решение №648/18.06.1998 г. на директора на НБТУБ-МС, с което е отказано предоставяне на статут на бежанец. В решението е посочено, че кандидатът е икономически мигрант, което го изключвало от материалноправните предпоставки на чл.1А от Конвенцията за статута на бежанците.

Жалбата срещу Решение №648/18.06.1998 г. на директора на НБТУБ-МС е отхвърлена с Решение на ВАС, влязло в сила като окончателно.

Кандидатът подал втора молба за закрила на 09.03.2004 г., в която посочил, че в Т. имало много конфликти, повечето хора бягали от страната и баща му бил арестуван. На проведено на 10.03.2004 г. интервю заявил, че има много проблеми в България, защото нямал никакви документи. В България бил три години в затвора – за употреба и продажба на наркотици. Освободили го на 27.02.2004 г. Като причина за подаване на молбата сочи, че иска да легализира престоя си и повече да няма проблеми.

Постановено е Решение №1271/10.03.2004 г. на интервюиращ орган при ДАБ-МС, с което на основание чл.70, ал.1, т.1, вр. чл.13, т.1 и т.2 от ЗУБ е отказано предоставяне на статут, тъй като молбата за закрила е явно неоснователна, заявителят се позовава на основания извън ЗУБ и не сочи никакви причини за страх от преследване в страната на произход. Жалбата на кандидата срещу Решение №1271/10.03.2004 г. е отхвърлена с решение на Софийски градски съд, оставено в сила от на ВАС.

В последваща молба за закрила от 20.06.2005 г. кандидатът посочил, че вече девет години е в България, но живее в страх. Няма валиден документ пред полицията и нямал средства да се върне в Т.. Липсват данни за произнасяне от орган на ДАБ-МС по тази молба, тъй като на 21.06.2005 г. тя е резюлирана „към дело“.

Подадена е трета молба за закрила от 11.10.2006 г., регистрирана на 19.12.2006 г., в която кандидатът претендира за политическо убежище по хуманитарни причини. Твърди, че от дълго време се намира под полицейско задържане по неразбираеми за него причини, а именно от 28.06.2005 г. и нямал нормален начин да си подsigури

условия на живот в България. Не разполагал с документ, с който да удостовери, че през цялото време е бил в процес на търсене на статут на бежанец, след като била отхвърлена молбата му за закрила от 27.06.2005 г., откогато бил задържан. От доста време бил в затвора в Б. (регистрационно-приемателен център от закрит тип към ДАБ), бил отчаян и се надявал, че ще прекара остатъка от живота си като другите свободни и нормални хора.

Приложени са Заповед №3-4267 от 26.09.2005 г. на директора на Столична дирекция на вътрешните работи (СДВР), с която на г-н М. е наложена ПАМ „принудително отвеждане до границата“ и Заповед рег. № 3-5015 от 05.06.2006 г. на директора на СДВР, с която чуждият гражданин е настанен в СДВНЧ към Дирекция „Миграция“ – МВР на основание чл.44, ал.6 и ал.8 от ЗЧРБ.

Постановено е Решение №УП-270 от 20.12.2006 г. на интервюиращ орган при ДАБ-МС, с което на основание чл.70, ал.1, т.2, вр. чл.16, ал.1, т.9 ЗУБ е прекратено производството за предоставяне на международна закрила. В административния акт е прието, че причините за заявеното от кандидата нежелание да се завърне в Т. са лични и не попадат в материалния обхват на чл.8 и чл.9 ЗУБ. Съдебното оспорване е отхвърлено с решение на Софийски градски съд, влязло в сила като необжалваемо.

В следващите години кандидатът подава до ДАБ последващи молби за закрила, които са отхвърлени съгласно чл.70, ал.1, т.1, във връзка с чл.13, ал.1, т.5 от ЗУБ, по причини, че спрямо него не са приложими основанията по чл.8 и чл.9 от ЗУБ. Тези административни решения са потвърдени от съда.

Това са: четвърта молба от 12.11.2007 г., пета молба от 05.08.2008 г. и шеста молба от 09.10.2008 г., в която г-н М. посочил, че е прекарал в България 10 години в очакване. Няма документи, а навсякъде му искали такива. Затова работел „на черно“. Подавал молба, защото искал да има документи. Мотивите на административния орган да не уважи искането за закрила, потвърдени от съда, са, че желанието на чужденеца, насочено към легализиране на престоя му в страната, не попада в предметния обхват на ЗУБ.

Следват седма молба от 06.02.2009 г. и осма молба от 30.04.2009 г., в която кандидатът посочил, че желае да се върне в Т., тъй като въпреки всички посочени от него причини, разбрал, че законът не е на негова страна. Подавал молба до ДАБ, защото нямал никакви пари, нито документи, с които да се завърне. Надявал се, че ДАБ ще му помогне в процеса на осъществяване на неговото връщане. С Решение № 582/14.12.2009 г. на председателя на ДАБ това производство за закрила е прекратено, тъй като в продължение на три месеца чужденецът не се е явил пред административния орган. Решение № 582/14.12.2009 г. на председателя на ДАБ е отменено с определение на АССГ, оставено в сила от ВАС.

В осма молба от 10.10.2012 г. г-н М. твърди, че „на 15-та година от подаване на молби за статут на бежанец е в ДАБ от дълго време. Няма никаква подкрепа, живеел като по чудо. Сякаш Г. се грижел за него, защото бил стигнал до положение на просяк. Когато бил болен, нямало къде да получи лечение. Не получавал никаква помощ. Категорично не желаел да се върне в Т.. България била неговият дом“.

Постановено е решение от 30.08.2012 г. на председателя на ДАБ-МС, с което на основание чл.75, ал.1, т.2 и т.4, вр. чл.8 и чл.9 ЗУБ е отказано предоставяне на статут на бежанец и на хуманитарен статут. Посочено е в решението, че кандидатът няма качество на бежанец, тъй като не е преследван в страната си на произход по причини, посочени в чл.8, ал.1 ЗУБ. Липсвали и основания за предоставяне на хуманитарен

статут по чл.9 ЗУБ. Съдебното оспорване е отхвърлено с решение на АССГ, оставено в сила от ВАС.

С девета молба от 22.07.2014 г. до ДАБ кандидатът отново поискал закрила от ДАБ. На проведеното на 07.10.2014 г. интервю чужденецът заявил, че няма нови факти и обстоятелства, различни от предишните производства. Въпреки това, имал сериозен проблем, тъй като от години е в България, но няма никакъв документ. По тази причина не можел да се завърне в Т., а и от години нямал връзка с роднините си.

Постановено е решение от 11.12.2014 г. на заместник председателя на ДАБ-МС, с което на основание чл.75, ал.1, т.2 и т.4, вр. чл.8 и чл.9 ЗУБ е отказано предоставяне на статут на бежанец и на хуманитарен статут, потвърдено от съда.

Подадена е десета молба от 12.12.2017 г. до ДАБ, към която кандидатът приложил писмени доказателства за сърдечно заболяване, което не можел да лекува в страната на произход поради липса на достъп до медицински услуги. В нея посочил, че пребивава в България от 21 години и е загубил връзка със страната си на произход. Претендира за хуманитарен статут. Към молбата е приложена Епикриза от Университетската многопрофилна болница за активно лечение и спешна медицина „Н.И. Пирогов“ ЕАД-С., относно преведено болнично лечение на г-н К. У. М. в периода от 27.11.2017 г. до 01.12.2017 г. с диагноза: остър перикардит, перикарден излив, артериална хипертония II степен, тежка ЛК хипертрофия, лекостенна митрална регургитация. В анамнезата е посочено, че болният постъпил в увредено общо състояние. Издаден е амбулаторен лист № 78 от 05.12.2017 г. с диагноза: хипертонично сърце без (застройна) сърдечна недостатъчност.

Постановено е решение от 22.12.2017 г. на интервюиращ орган при ДАБ-МС, с което на основание чл.76б, ал.1, т.2 ЗУБ последващата молба от 12.12.2017 г. не е допусната до производство за предоставяне на международна закрила. В решението е посочено, че през м.09.2015 г. в Т. е открит Институт за сърдечно-съдови заболявания „Я. К.“ – национална специализирана университетска болница за сърдечно-съдови грижи, която обслужва пациенти от всички региони на Обединена Република Т.. На базата на тази информация административният орган е приел, че твърдяното от кандидата ново обстоятелство, свързано с влошено здравословно състояние, не е основание за допускане на молбата му за разглеждане по същество, тъй като в страната на произход се полагат особени грижи за подобряване и разширяване на достъпа до здравни услуги на всички граждани.

Съдебното оспорване на Решение №79-ОК от 22.12.2017 г. е отхвърлено с решение на АССГ, влязло в сила като необжалваемо. Съдът е възприел тезата на административния орган, че в страната на произход се полагат значителни грижи за подобряване на достъпа до медицински и здравни услуги. Обсъдено е заявеното от кандидата обстоятелство, че пребивава значително време в България, но същото е прието за неотнормимо към предметния обхват на чл.8 и чл.9 ЗУБ.

На 13.04.2021 г. е подадена процесната единадесета молба за международна закрила, в която г-н К. М. твърди, че пребивава в България от 25 години и за този период многократно се е опитвал да уреди статута си в страната ни. В Република България нямало Посолство на Република Т.. От 2018 г. Т. въвела възможност за електронно кандидатстване за издаване на танзанийски паспорт, но за самото получаване било необходимо да се яви лично. Приложил попълнен на 14.11.2019 г. онлайн формуляр до Министерство на вътрешните работи на Република Т., Департамент по имиграционни услуги, за който по делото липсват данни за произнасяне от страна на

компетентен орган в страната на произход.

В последващата молба кандидатът отново твърди, че не разполага с пари и не може да се придвижи до най-близкото посолство на Република Т. в Б.. От друга страна, повече от половината от съзнателния си живот бил изкарал в България, бил се интегрирал в обществото и говорел български език. В допълнение чуждият гражданин сочи сериозно влошеното си здравословно състояние, а поради правния вакуум, в който се намирал в България, нямал достъп до здравно осигуряване и медицинско проследяване на сериозните си заболявания. Заболяванията пречели на нормалното му придвижване, а по-дълги пътувания щели пряко да застрашат живота му.

Постановено е Решение №9-ОК от 29.04.2021 г. на интервюиращ орган при ДАБ-МС, с което на основание чл.76б, ал.1, т.2 ЗУБ последващата молба не е допусната до производство за предоставяне на международна закрила. Административният орган е проследил подадените от чужденеца десет предходни молби за международна закрила, по повод на които бежанската история на кандидата била обсъждана многократно. Приел е, че връщането на лицето в страната на произход следва да се осъществи чрез Дирекция „Миграция“ – МВР или чрез Международната организация по миграция (М.). Правото на пребиваване на чужденците се уреждало от ЗЧРБ, докато ЗУБ имал друг предметен обхват.

Решение №9-ОК от 29.04.2021 г. на интервюиращ орган при ДАБ-МС е отменено със съдебно решение № 6996 от 25.11.2021 г. по адм.д.№ 5139/2021 г. по описа на АССГ, влязло в сила като необжалваемо. Съдът е приел, че в единадесетата си молба за закрила кандидатът се е позовал изрично на принципа за забрана на връщането, приложим спрямо него във връзка с твърденията му, че дългите пътувания пряко застрашават живота му. В съдебното решение е направено позоваване на чл.4 от Хартата на основните права на Европейския съюз (Хартата, Х.), който установявал забрана, идентична на чл.3 от ЕКПЧ. Нарушението на посочената забрана съставлявало основание по чл.9, ал.1, т.2 от ЗУБ за предоставяне на хуманитарен статут, което обуславяло и допустимост последващата молба да бъде разгледана в производство за предоставяне на закрила.

На 06.12.2021 г. чужденецът е извикан за нова регистрация в ДАБ, но се е явил в приемната на РПЦ-С. във видимо неадекватно състояние (може би дрогиран). Според констативен протокол от 08.12.2021 г. кандидатът не носел договор за наем или други данни за външен адрес, поради което регистрацията била отложена.

С помощта на упълномощен адвокат е изготвена молба за закрила, в която чужденецът поискал настаняване в РПЦ и осигуряване на подслон, тъй като бил бездомен и с влошено здравословно състояние. Приложил копие от амбулаторен лист от 22.11.2021 г. с диагноза „емболия и тромбоза на артерии на долните крайници“, въз основа на което чуждият гражданин поддържа, че попада в групата на уязвимите лица по смисъла на пар.1, т.17 от ДР на ЗУБ.

От Дирекция „Миграция“ – МВР е предоставена информация, че спрямо К. У. М., със Заповед № 5382з-84 от 09.08.2017 г. на началник сектор „Миграция“ при ОДМВР Б., е наложена принудителна административна мярка „Връщане до страната на произход, страна на транзитно преминаване или трета страна“. С цел изпълнение на наложената ПАМ с лицето били провеждани ежемесечни беседи. На 25.03.2021 г. чуждият гражданин попълнил декларация за доброволно връщане. К. У. М. осъществил личен контакт с представители на Посолството на Република Т. в [населено място], с което предприел действия по издаване на танзанийски паспорт, но липсвало произнасяне.

Към 21.02.2023 г. К. У. М. бил с неустановена национална идентичност и нямал издаден документ за самоличност. Въз основа на издадена му от ДАБ регистрационна карта бил със статут на кандидат бежанец. Към момента на предоставяне на информацията на 21.02.2023 г. в Дирекция „Миграция“ – МВР нямало регистрирани молби от К. У. М. за предоставяне на право на пребиваване в Република България по реда на ЗЧРБ.

След отменителното съдебно решение № 6996 от 25.11.2021 г. по адм.д.№ 5139/2021 г. на АССГ, молбата за международна закрила е регистрирана на **30.12.2021 г.** Кандидатът пожелал да бъде настанен и да му се осигури подслон в регистрационно-приемателен център на ДАБ, тъй като нямал възможност да си осигури жилище и храна, бил бездомен в студените зимни месеци, нямал право да работи и с това да си осигури основни жизнени потребности, в т.ч. жилище и храна.

Приложено е становище от 29.04.2022 г. на К. И. - главен експерт „ПМЗ-О. купел“ при РПЦ-С., с предложение на кандидата да се откаже предоставяне на статут на бежанец *и да се предостави хуманитарен статут.*

Приложена е справка от 29.03.2022 г. на Централно бюро за съдимост при Министерство на правосъдието, според която К. У. М. има 5 броя влезли в сила присъди, всичките за престъпления по чл.354А, ал.1 или ал.3 от Наказателния кодекс – за придобиване или държане на наркотични вещества или техни аналози.

На проведено на **06.01.2022 г.** интервю кандидатът заявил, че няма официален брак, но има две деца, родени във Франция, които не е признал, тъй като няма документ за самоличност. Майката Б. И. Л. била гражданка на Австралия, студентка в България от 2015 г. Децата били момчета – на 5 и на 2 години. На въпрос относно искането му към България отговорил „Искам просто да живея нормално“.

Постановено е оспореното Решение № 1270/10.08.2022 г. на заместник председателя на ДАБ, с което на основание чл.75, ал.1, т.2 и т.4, вр. чл.8 и чл.9 ЗУБ е отказано предоставяне на статут на бежанец и на хуманитарен статут, тъй като мотивите на кандидата не обосновават основателни опасения от преследване или реална опасност от тежки посегателства. Административният орган е приел, че посочените лични причини, свързани с интеграцията в българското общество, не могли да бъдат основание за получаване на хуманитарен статут по смисъла на чл.9, ал.8 ЗУБ. Цитирана е справка за съдимост изх.№ 11-09-728 от 30.03.2022 г., според която чужденецът няколкократно е осъждан в страната ни, което доказвало липса на интегритет в българското общество и рецидив в действията му. Продължителното пребиваване в страната и невъзможността за връщане в Т. не било основание за закрила по смисъла на ЗУБ, а можело да обоснове искане за предоставяне на административен статут по ЗЧРБ.

III. Приложими нормативни разпоредби

A. Международното право

Конвенцията за статута на бежанците, приета на 28.07.1951 г. в Ж. от конференцията на пълномощниците на ООН по статута на бежанците и лицата без гражданство, свикана по силата на резолюция 429 (V) на Общото

събрание на ООН от 14.12.1950 г. (наричана по-нататък „Женевската конвенция“).

П.

Високодоговарящите страни, вземайки под внимание, че Уставът на Организацията на обединените нации и Всеобщата декларация за правата на човека, приета от Общото събрание на Организацията на обединените нации на 10 декември 1948 г., потвърждават принципа, че всички хора се ползват от основните права и свободи без дискриминация,.....

изразявайки пожелание всички държави, признавайки социалния и хуманитарен характер на проблема за бежанците, да предприемат според силите си всички мерки за предотвратяване на възникването на напрежение между държавите по причина на този проблем, ...

Конвенция за защита на правата на човека и основните свободи

Член 1 „Задължение за зачитане правата на човека“

Високодоговарящите страни осигуряват на всяко лице под тяхна юрисдикция правата и свободите, определени в част I на тази конвенция“.

Член 3 „Забрана на изтезанията“

Никой не може да бъде подложен на изтезания или нечовешко или унижително отнасяне или наказание.

Чл.8, пар.1 Всеки има право на зачитане на неговия личен и семеен живот, на неговото жилище и тайната на неговата кореспонденция.

Б. Правото на Европейския съюз

Договор за функционирането на Европейския съюз ОВ С 202, 7.6.2016 г. стр. 1-388, Celex номер: 12016E.

Член 78, параграф 1 Съюзът развива обща политика в областта на убежището, субсидиарната закрила и временната закрила, чиято цел е да предостави подходящ статут на всеки гражданин на трета страна, който се нуждае от международна закрила, както и да гарантира зачитането на принципа на забрана за връщане. Тази политика трябва да бъде съобразена с Женевската конвенция от 28 юли 1951 г. и с Протокола за статута на бежанците от 31 януари 1967 г., както и с другите съответни договори.

Харта на основните права на Европейския съюз, ОВ С 326, 26.10.2012 г. стр. 391-407, Celex номер: 12012P/TXT.

Член 1 Човешкото достойнство е ненакърнимо. То трябва да се зачита и защитава.

Член 4 Никой не може да бъде подложен на изтезания, на нечовешко или унижително отношение или наказание.

Чл.7 Всеки има право на зачитане на неговия личен и семеен живот, на неговото жилище и тайната на неговите съобщения.

член 18 Правото на убежище се гарантира при спазване на правилата на Женевската конвенция от 28 юли 1951 г. и на Протокола от 31 януари 1967 г. за статута на бежанците и в съответствие с Договора за Европейския съюз и Договора за функционирането на Европейския съюз (наричани по-нататък

„Договорите“).

Директива 2011/95/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 13 декември 2011 година относно стандарти за определянето на граждани на трети държави или лица без гражданство като лица, на които е предоставена международна закрила, за единния статут на бежанците или на лицата, които отговарят на условията за субсидиарна закрила, както и за съдържанието на предоставената закрила, *Обн. L ОВ. бр.337 от 20 декември 2011г.*, ОВ L 337, 20.12.2011 г. стр. 9-26, Celex номер: 32011L0095.

Съображение (15) Гражданите на трети държави или лицата без гражданство, на които е разрешено да пребивават на територията на държавите-членки не поради необходимостта от международна закрила, а на базата на преценка, основана на съчувствие или на хуманитарни съображения, не попадат в приложното поле на настоящата директива.

Съображение (16) Настоящата директива зачита основните права и съблюдава принципите, признати по-специално в Хартата на основните права на Европейския съюз. По-специално настоящата директива има за цел да гарантира пълното зачитане на човешкото достойнство и правото на убежище на лицата, подали молба за убежище, и на придружаващите ги членове на тяхното семейство, и да насърчи прилагането на членове 1, 7, 11, 14, 15, 16, 18, 21, 24, 34 и 35 от посочената Харта, и поради това следва да бъде изпълнена съответно.

Съображение (34) Необходимо е да се въведат общи критерии, въз основа на които да се признава, че лицата, подали молба за международна закрила, отговарят на условията за субсидиарна закрила. Тези критерии следва да бъдат определени на основата на международните задължения, произтичащи от актовете за правата на човека и вече съществуващите практики в държавите-членки.

Чл.2, б.„а“ „международна закрила“ означава статут на бежанец и статут на субсидиарна закрила, както са определени в букви д) и ж);

Б. „е“ „лице, което отговаря на условията за субсидиарна закрила“ означава гражданин на трета държава или лице без гражданство, които не отговарят на условията за бежанец, но за които има сериозни основания да се смята, че ако бъдат изпратени обратно в държавата на произход, или в случай на лице без гражданство — в държавата на предишното му обичайно пребиваване, биха били изложени на реална опасност от тежки посегателства по смисъла на член 15, и по отношение на които не се прилага член 17, параграфи 1 и 2, и които не могат или поради такава опасност не желаят да получат закрилата на тази държава;

з) „молба за международна закрила“ означава искането, отправено от гражданин на трета държава или от лице без гражданство, за закрила от държава-членка, което може да бъде разглеждано като лице, искащо да получи статут на бежанец или статут на субсидиарна закрила, и което лице не иска изрично друг тип закрила извън приложното поле на настоящата директива, която може да бъде предмет на отделна молба;

Член 3 По-благоприятни стандарти

Държавите-членки могат да въвеждат или да запазват по-благоприятни

стандарти за определяне на дадено лице като бежанец или като лице, което отговаря на условията за субсидиарна закрила, както и за определяне на съдържанието на международната закрила, доколкото тези стандарти са съвместими с настоящата директива.

Чл.15 Тежките посегателства са:

- а) смъртно наказание или екзекуция; или
- б) изтезание или нечовешко или унижително отношение, или наказание, наложено на молител в държавата на произход; или
- в) тежки и лични заплахи срещу живота или личността на цивилно лице поради безогледно насилие в случай на въоръжен международен или вътрешен конфликт.

Директива 2013/32/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 26 юни 2013 година относно общите процедури за предоставяне и отнемане на международна закрила (ОВ L 180, стр. 60)

Чл.2, б."п" „оставане в държава членка“ означава факта на оставане на територията, включително на границата или в транзитна зона на държавата членка, в която е подадена или се разглежда молбата за международна закрила;

Член 9 „Право за оставане в държавата членка до разглеждането на молбата“:

„1. Кандидатите могат да останат в държавата членка единствено за целите на процедурата, докато решаващият орган се произнесе, в съответствие с процедурите на първа инстанция, установени в глава III. Това право за оставане в държавата членка не съставлява право на пребиваване.

2. Държавите членки могат да предвидят изключение от това правило единствено ако лице подаде последваща молба, посочена в член 41, или ако те предадат или екстрадират дадено лице било към друга държава членка поради задължения, произтичащи от европейска заповед за арест [...] или по други причини, било към трета страна, било към международни наказателни съдилища.

Директива 2008/115/ЕО на Европейския Парламент и на Съвета от 16 декември 2008 година относно общите стандарти и процедури, приложими в държавите-членки за връщане на незаконно пребиваващи граждани на трети страни ,ОВ L 348, 24.12.2008 г. стр. 98-107, Celex номер: 32008L0115

Съображение (8) Признава се законното право на държавите-членки да връщат граждани на трети страни, които са в незаконен престой, при наличие на справедливи и ефикасни системи за убежище, които изцяло да зачитат принципа на „забрана за връщане“ (non-refoulement).

Съображение (9) В съответствие с Директива 2005/85/ЕО на Съвета от 1 декември 2005 г. относно минимални норми относно процедурата за предоставяне или отнемане на статут на бежанец в държавите-членки, гражданин на трета страна, който е подал молба за убежище в държава-членка, не следва да бъде считан за лице, което е в незаконен престой на територията на държавата-членка, до влизането в сила на отрицателно решение относно молбата или на решение, прекратяващо правото му на престой като кандидат за убежище.

Съображение (12) Следва да се вземе под внимание положението на граждани на трети страни, които са в незаконен престой, но не могат все още да бъдат изведени. Техните основни ежедневни потребности следва да бъдат определени съгласно националното законодателство. За да могат да докажат специфичното си положение в случай на административен контрол или проверки, на тези лица следва да бъде предоставено писмено потвърждение за тяхното положение. Държавите-членки следва да разполагат със свобода на преценка по отношение на модела и формата на писменото потвърждение и следва също така да могат да го включват в решения, свързани с връщането, приети съгласно настоящата директива.

Съображение 24 Настоящата директива зачита основните права и спазва принципите, признати по-специално от Хартата на основните права на Европейския съюз.

Чл.3, т.2. „незаконен престой“ е всяко присъствие на територията на държава-членка на гражданин на трета страна, който не отговаря или е престанал да отговаря на условията за влизане, изложени в член 5 от Кодекса на шенгенските граници, или на други условия за влизане, престой или пребиваване в тази държава-членка;

Чл.4, пар.3 С настоящата директива не се засяга правото на държавите-членки да приемат или да продължат да прилагат разпоредби, които са по-благоприятни за лицата, по отношение на които тя се прилага, при условие че подобни разпоредби са съвместими с настоящата директива.

Чл.6, пар.1 Държавите-членки издават решение за връщане на всеки гражданин на трета страна, който е в незаконен престой на тяхна територия, без да се засягат изключенията, посочени в параграфи 2—5.

Чл.6, пар.4 Държавите-членки могат във всеки един момент да вземат решение да предоставят на гражданин на трета страна, който е в незаконен престой на тяхна територия, самостоятелно разрешение за пребиваване или друго разрешение, което дава право на престой, поради хуманни, хуманитарни или други причини. В този случай не се издава решение за връщане. В случай, че решение за връщане вече е издадено, то се оттегля или се спира изпълнението му за срока на валидност на разрешението за пребиваване или на друго разрешение, с което се дава право на престой.

Член 14 Гаранции при връщане

П..1 Държавите-членки гарантират, с изключение на ситуацията, предвидена в членове 16 и 17, че доколкото е възможно се вземат предвид следните принципи по отношение на граждани на трети страни по време на предоставения срок за доброволно напускане в съответствие с член 7 или по време на сроковете, за които извеждането е отложено в съответствие с член 9.

П..2 Държавите-членки предоставят на посочените в параграф 1 лица потвърждение в писмен вид съгласно националното законодателство, че срокът на доброволно напускане е удължен съгласно член 7, параграф 2, или че решението за връщане временно няма да бъде изпълнявано принудително.

В. Националното право

Закон за убежището и бежанците (ЗУБ)

Чл. 1а, ал. (1) (Нов - ДВ, бр. 80 от 2015 г., в сила от 16.10.2015 г.) Република България предоставя по реда на този закон международна закрила и временна закрила.

Ал. (2) Международна закрила се предоставя по силата на Конвенцията за статута на бежанците, съставена в Ж. на 28 юли 1951 г., и Протокола за статута на бежанците от 1967 г., ратифицирани със закон (обн., ДВ, бр. 36 от 1992 г.; доп., бр. 30 от 1993 г.), на международни актове по защита правата на човека и на този закон и включва статут на бежанец и хуманитарен статут.

Чл. 8, ал. (1) (Изм. - ДВ, бр. 80 от 2015 г., в сила от 16.10.2015 г.) Статут на бежанец в Република България се предоставя на чужденец, който поради основателни опасения от преследване, основани на раса, религия, националност, политическо мнение или принадлежност към определена социална група, се намира извън държавата си по произход и поради тези причини не може или не желае да се ползва от закрилата на тази държава или да се завърне в нея.

Чл. 9, ал. (1) (Изм. - ДВ, бр. 52 от 2007 г.) (Изм. - ДВ, бр. 80 от 2015 г., в сила от 16.10.2015 г.) Хуманитарен статут се предоставя на чужденец, който не отговаря на изискванията за предоставяне на статут на бежанец и който не може или не желае да получи закрила от държавата си по произход, тъй като може да бъде изложен на реална опасност от тежки посегателства, като:

1. смъртно наказание или екзекуция, или
2. изтезание, нечовешко или унижително отнасяне, или наказание, или
3. тежки заплахи срещу живота или личността на цивилно лице поради безогледно насилие в случай на въоръжен международен или вътрешен конфликт.

Ал. (8) Хуманитарен статут може да бъде предоставен и по други причини от хуманитарен характер, както и поради причините, посочени в заключенията на Изпълнителния комитет на Върховния комисар на Организацията на обединените нации за бежанците.

Чл. 29, ал. (1) (редакция до ДВ, бр. 52 от 29 юни 2007 г.) До влизането в сила на решението по чл. 70, ал. 1, т. 1 и 2, чл. 75, ал. 1 или чл. 78 чужденецът, търсец закрила, има право:

1. на преводач или тълковник, регистриран в Държавната агенция за бежанците, когато не знае български език;
2. да получи временно удостоверение за самоличност на бежанец;
3. на подслон и храна в транзитен или регистрационно-приемателен център;
4. на социално подпомагане, психологическа помощ, здравно осигуряване, достъпна медицинска помощ и безплатно ползване на медицинско обслужване по реда и в размера, определен за българските граждани.

Ал. (2) Настаняването по ал. 1, т. 3 се извършва от Държавната агенция за бежанците в център или друго място за подслон след преценка на здравословното състояние, семейното и материалното положение на чужденеца при условия и по ред, определени от председателя на Държавната агенция за бежанците.

Чл. 29, ал. (1) (Изм. - ДВ, бр. 52 от 2007 г.) По време на производството чужденецът има право:

1. да остане на територията на Република България;

2. (нова - ДВ, бр. 80 от 2015 г., в сила от 16.10.2015 г., изм. - ДВ, бр. 97 от 2016 г.) да се движи в рамките на определената зона на територията на Република България;

3. (предишна т. 2 - ДВ, бр. 80 от 2015 г., в сила от 16.10.2015 г.) на подслон и храна;

4. (предишна т. 3 - ДВ, бр. 80 от 2015 г., в сила от 16.10.2015 г.) на социално подпомагане по реда и в размера, определени за българските граждани;

5. (предишна т. 4 - ДВ, бр. 80 от 2015 г., в сила от 16.10.2015 г.) на здравно осигуряване, достъпна медицинска помощ и безплатно ползване на медицинско обслужване при условията и по реда за българските граждани;

6. (предишна т. 5 - ДВ, бр. 80 от 2015 г., в сила от 16.10.2015 г.) на психологическа помощ;

7. (предишна т. 6 - ДВ, бр. 80 от 2015 г., в сила от 16.10.2015 г.) да получи регистрационна карта;

8. (предишна т. 7 - ДВ, бр. 80 от 2015 г., в сила от 16.10.2015 г.) на преводач или тълковник.

Ал. (3) (Изм. - ДВ, бр. 80 от 2015 г., в сила от 16.10.2015 г., изм. - ДВ, бр. 33 от 2016 г., в сила от 21.05.2016 г., изм. - ДВ, бр. 97 от 2016 г.) Чужденецът има право на достъп до пазара на труда, включително да участва по програми и проекти, финансирани от държавния бюджет или по линия на международно или европейско финансиране, ако производството не приключи до три месеца от подаването на молбата му за международна закрила поради независещи от него причини.

Ал. (4) Чужденецът се настанява в транзитен, регистрационно-приемателен център или на друго място за подслон от Държавната агенция за бежанците след преценка на здравословното състояние, семейното и материалното положение на чужденеца при условия и по ред, определени от председателя на Държавната агенция за бежанците. Чужденецът се подлага на медицински преглед и изследвания и остава под карантина, докато станат известни резултатите. При медицинския преглед се установява дали чужденецът, търсещ международна закрила, принадлежи към уязвима група и дали има специални потребности.

Ал. (5) (редакция в периода от ДВ бр.52/29.06.2007 г. до ДВ бр.80/16.10.2015 г.) Правата по ал. 1, т. 2 и 3 *не се предоставят* на чужденец, който не принадлежи към уязвима група, и:

1. подаде последваща молба за предоставяне на статут;

2. производството по молбата му за статут е спряно.

Ал. 7 (Предишна ал. 5, изм. - ДВ, бр. 80 от 2015 г., в сила от 16.10.2015 г., изм. - ДВ, бр. 101 от 2015 г., изм. - ДВ, бр. 89 от 2020 г.) *Правата по ал. 1, т. 3 и 4 не се предоставят на чужденец с допусната последваща молба за международна закрила, с изключение на лица, които принадлежат към уязвима група.*

Чл. 40, ал.1 (Изм. - ДВ, бр. 52 от 2007 г.) На чужденците, търсещи или получили закрила, се издават следните видове документи:

1. регистрационна карта;

2. карта на чужденец, получил убежище;

3. карта на бежанец;

4. карта на чужденец с хуманитарен статут;
5. удостоверение за пътуване зад граница на чужденец, получил убежище;
6. удостоверение за пътуване зад граница на бежанец;
7. удостоверение за пътуване зад граница на чужденец с хуманитарен статут;
8. удостоверение за завръщане в Република България на чужденец;
9. разрешение за прехвърляне.

Ал. (3) Регистрационната карта не удостоверява самоличността на чужденеца.
Раздел III. Процедура по предварително разглеждане на последваща молба за международна закрила (Нов - ДВ, бр. 101 от 2015г.)

Чл. 76а. (Нов - ДВ, бр. 101 от 2015 г., изм. - ДВ, бр. 89 от 2020 г.) Преди да се пристъпи към разглеждането по същество на последваща молба за международна закрила, се преценява нейната допустимост съгласно чл. 13, ал. 2.

Чл. 76в. (Нов - ДВ, бр. 101 от 2015 г.) (1) (Изм. - ДВ, бр. 89 от 2020 г.) При провеждане на процедурата по този раздел чужденците се ползват от правата по чл. 23, ал. 1, чл. 29, ал. 1, т. 8 и чл. 29а.

(2) При провеждане на процедурата по този раздел не се предоставят правата по чл. 29, ал. 1, т. 1 на чужденец, когато:

1. (изм. - ДВ, бр. 97 от 2016 г.) подава първа последваща молба за международна закрила единствено с цел да забави или да затрудни изпълнението на приложената му принудителна административна мярка "отнемане на правото на пребиваване в Република България", "връщане" или "експулсиране", или

2. подава поредна последваща молба за международна закрила, а предходната му последваща молба е счетена за недопустима по реда на чл. 76б, ал. 1, т. 2 или е разгледана по същество, и за когото връщането в държавата му по произход или в трета сигурна държава няма да доведе до застрашаване на неговия живот или на свободата му на основание раса, религия, националност, политическо мнение или принадлежност към определена социална група или излагане на опасност от изтезание или други форми на жестоко, нечовешко или унижително отнасяне или наказание.

(3) *Правата по чл. 29, ал. 1, т. 3 - 7 не се предоставят на чужденец, който е в процедура по предварително разглеждане на последваща молба за международна закрила.*

Закон за чужденците в Република България (ЗЧРБ)

Чл. 9д. (Нов - ДВ, бр. 29 от 2007 г., изм. и доп. - ДВ, бр. 9 от 2011 г., изм. - ДВ, бр. 97 от 2016 г.) По изключение, когато това се налага от държавния интерес, от извънредни обстоятелства или по хуманитарни причини, органите за граничен контрол на граничните контролно-пропускателни пунктове могат да издават еднократни визи за краткосрочно пребиваване с валидност и разрешен срок на пребиваване до 15 дни.

Чл. 9з, ал. 1 (Нов - ДВ, бр. 9 от 2011 г., изм. - ДВ, бр. 97 от 2016 г.) Когато кандидатът за виза не е представил редовен паспорт или заместващ го редовен документ за пътуване, или е отказал да му бъдат събрани биометрични данни, или визовата такса не е платена, заявлението за издаване на виза е недопустимо.

Ал. (4) По изключение, когато изискванията по ал. 1 не са изпълнени, заявлението може да бъде прието за допустимо, когато са налице причини от хуманитарен характер или това се налага от държавния интерес.

Чл.10, ал. (2) ЗЧРБ (Изм. - ДВ, бр. 9 от 2011 г.) В случаите по ал. 1 може да бъде издадена виза или разрешено влизането на територията на Република България по причини от *хуманитарен характер* или когато това се налага от държавния интерес или от изпълнението на международни задължения.

Чл. 22. (1) Пребиваването на чужденците в Република България се осъществява въз основа на:

1. (изм. - ДВ, бр. 29 от 2007 г., изм. и доп. - ДВ, бр. 97 от 2016 г.) виза по чл. 9а, ал. 2, т. 3 и 4;
2. (изм. и доп. - ДВ, бр. 97 от 2016 г.) международни договори или договори на Европейския съюз с трети държави за безвизов режим;
3. (нова - ДВ, бр. 97 от 2016 г.) актове на правото на Европейския съюз, които са в сила и се прилагат от Република България;
4. (предишна т. 3 - ДВ, бр. 97 от 2016 г.) разрешение на службите за административен контрол на чужденците.

Чл. 23. (Изм. - ДВ, бр. 9 от 2011 г.) (1) Чужденците пребивават в Република България:

1. (изм. и доп. - ДВ, бр. 23 от 2013 г., изм. - ДВ, бр. 97 от 2016 г.) **краткосрочно** - до 90 дни в рамките на всеки 180-дневен период от датата на влизането в страната;
2. (доп. - ДВ, бр. 97 от 2017 г.) **продължително** - с разрешен срок до една година, освен в случаите, предвидени в този закон;
3. **дългосрочно** - с разрешен първоначален срок 5 години и възможност за подновяване след подадено заявление;
4. **постоянно** - с разрешен неопределен срок.

Чл.14, ал.1 Виза за краткосрочно пребиваване може да бъде издадена на чужденец, който има намерение да премине транзит през територията на Република България или да пребивава краткосрочно на нейна територия за срок до 90 дни в рамките на всеки 180-дневен период.

Ал.5 Визата за краткосрочно пребиваване може да бъде издадена за многократно влизане и със срок на валидност до 5 години, когато чужденецът:

т. 1. притежава валиден пътен документ, който му дава право да влезе на територията на Република България, издаден е в рамките на последните 10 години и е със срок на валидност най-малко три месеца след планираната дата на отпътуване от територията на Република България, освен при извънредни обстоятелства или хуманитарни причини;

Чл. 27, ал.1 (Изм. - ДВ, бр. 97 от 2016 г.) Срокът на валидност на виза за краткосрочно пребиваване и на разрешения с нея срок на пребиваване може да бъде продължен еднократно от службите за административен контрол на чужденците по причини от хуманитарен характер, при извънредни обстоятелства или при наличие на държавен интерес чрез полагане на персонализиран визов стикер и печат на издаващия орган в паспорта или заместващия го документ за пътуване по ред, определен в правилника за прилагане на закона.

Ал. (2) Срокът на пребиваване на лица, влезли в страната при условията на

безвизов режим, може да бъде продължен еднократно от службите за административен контрол на чужденците по хуманитарни причини, свързани с извънредни обстоятелства, или при наличие на държавен интерес по ред, определен с правилника за прилагане на закона.

Чл.28а, ал.1 (Нов - ДВ, бр. 42 от 2001 г., изм. - ДВ, бр. 34 от 2019 г., в сила от 24.10.2019 г.) На непридружени деца чужденци, както и на чужденци, ненавършили 18-годишна възраст, които са влезли на територията на Република България с придружител, но са били изоставени от него, които не са поискали закрила по Закона за убежището и бежанците или по чиито молби има влезли в сила решения за отказ от международна закрила, може да им бъде разрешено единствено продължително пребиваване на територията на Република България до навършване на пълнолетие. Разрешението се издава по ред, определен с правилника за прилагане на закона.

Ал. (2) След навършване на 18-годишна възраст на чужденците по ал. 1 може да бъде разрешено продължително пребиваване при наличие на хуманитарни причини.

Чл. 44б, ал.1 (Нов - ДВ, бр. 42 от 2001 г., предишен текст на чл. 44б - ДВ, бр. 52 от 2007 г., изм. - ДВ, бр. 97 от 2016 г.) Когато е невъзможно незабавното експулсиране или връщането на чужденец или изпълнението на тези мерки трябва да бъде отложено поради причини от правен или технически характер, органът, издал заповедта за налагане на принудителната административна мярка, отлага изпълнението ѝ за срок до отпадането на пречките за изпълнението ѝ.

Ал. (2) (Нова - ДВ, бр. 52 от 2007 г., изм. - ДВ, бр. 97 от 2016 г.) Когато след изтичане срока на временната закрила по Закона за убежището и бежанците експулсирането или връщането на чужденец е невъзможно или изпълнението на тези мерки трябва да бъде отложено по причини от здравословен или хуманитарен характер, органът, издал заповедта за прилагане на принудителната административна мярка, отлага изпълнението ѝ до отпадането на пречките за изпълнението ѝ.

Т. 16. от Допълнителните разпоредби (нова - ДВ, бр. 97 от 2016 г.) "Хуманитарни причини" са налице, когато недопускането или напускането на територията на Република България на един чужденец ще създаде сериозна опасност за здравето или живота му поради наличието на обективни обстоятелства, или за целостта на семейството му, или висшият интерес на семейството или на детето изискват неговото допускане или оставане на територията на страната.

Правилник за приложение на Закон за чужденците в Република България

Чл. 3, ал. (1) (Изм. - ДВ, бр. 51 от 2017 г., в сила от 27.06.2017 г.) Чужденец, който не отговаря на изискванията за влизане в Република България, *не се допуска* в страната от органите за граничен контрол. За отказа се попълва единен стандартен формуляр за отказ за влизане на границата съгласно част "Б" от Приложение V от Регламент (ЕО) № 2016/399 на Европейския парламент и на Съвета от 9 март 2016 г. относно Кодекс на Съюза за режима на движение на лица през границите (Кодекс на шенгенските граници) (ОJ, L 77 от 23.3.2016 г., стр. 1 - 52).

Ал. (2) (Изм. - ДВ, бр. 51 от 2017 г., в сила от 27.06.2017 г.) В случай че на чужденец, за когото е подаден сигнал за отказ от влизане в Ш. информационна система, бъде разрешено влизането в страната по хуманитарни причини или когато това се налага от държавния интерес или от изпълнението на международни договори, по които Република България е страна, органите за граничен контрол информират дирекция "Международно оперативно сътрудничество" на Министерството на вътрешните работи (МВР), която уведомява държавите, прилагащи достиженията на Ш. законодателство. Чл. 11, ал.1 (Изм. - ДВ, бр. 51 от 2017 г., в сила от 27.06.2017 г.) При извънредни обстоятелства, при наличие на хуманитарни причини или на държавен интерес службите за административен контрол на чужденците могат да продължат еднократно срока на валидност на виза за краткосрочно пребиваване и на разрешения с нея срок на пребиваване по реда на чл. 27, ал. 1 ЗЧРБ чрез полагане на персонализиран визов стикер и печат на издаващия орган в паспорта или в заместващия го документ за пътуване.

Ал. (2) При извънредни обстоятелства, при наличие на хуманитарни причини или на държавен интерес службите за административен контрол на чужденците могат да продължат срока на пребиваване на чужденци, които са влезли в страната при условията на безвизов режим за краткосрочно пребиваване.

Ал. (3) *За продължаване срока на валидност на виза* за краткосрочно пребиваване и на разрешения с нея срок на пребиваване по ал. 1 или на срока за пребиваване по ал. 2 чужденецът подава лично заявление по образец съгласно приложение № 2 в дирекция "Миграция" на МВР или в сектори и групи "Миграция" при ОДМВР преди изтичането на разрешения срок на пребиваване, към което прилага:

1. своя паспорт или заместващ го документ за пътуване и копие от страниците със снимката, личните данни, печата на органите за граничен контрол при последното влизане в Република България, а когато това е относимо - и на притежаваната виза;
2. документи, обосноваващи наличието на извънредни обстоятелства или хуманитарни причини по смисъла на ал. 1 или 2;
3. доказателства за стабилни, редовни, предвидими и достатъчни средства за издръжка, жилище и медицинска застраховка за срока на заявеното продължаване на визата и на пребиваване в страната.

Закон за българските лични документи

Чл. 14, ал.1 (Изм. - ДВ, бр. 82 от 2009 г.) На пребиваващите в Република България чужденци се издават следните документи за самоличност:

1. карта на бежанец;
2. карта на чужденец, получил убежище;
3. карта на чужденец с хуманитарен статут;
4. временна карта на чужденец;
5. удостоверение за пътуване зад граница на бежанец;
6. удостоверение за пътуване зад граница на чужденец, получил убежище;
7. удостоверение за пътуване зад граница на чужденец с хуманитарен статут;
8. удостоверение за пътуване зад граница на лице без гражданство;

9. временно удостоверение за напускане на Република България;
10. удостоверение за завръщане в Република България на чужденец.

Чл. 55, ал.1 (Изм. - ДВ, бр. 82 от 2009 г.) (Доп. - ДВ, бр. 58 от 2019 г.) На всеки чужденец, получил убежище, статут на бежанец или хуманитарен статут при условията и по реда на Закона за убежището и бежанците, се издава български документ за самоличност при обикновена услуга в срок до 30 дни, а при бърза услуга - до 10 работни дни.

Ал. (3) На всеки чужденец, на когото е разрешено да пребивава в Република България при условията и по реда на Закона за чужденците в Република България за срок, по-голям от три месеца, се издава разрешение за пребиваване съгласно Регламент (ЕО) № 1030/2002.

Чл. 57, ал. (1) (Изм. - ДВ, бр. 82 от 2009 г.) Чужденците, на които е разрешено пребиваване в Република България при условията и по реда на Закона за чужденците в Република България, се легитимират с национален документ за задгранично пътуване и удостоверяват правото си на пребиваване с разрешение за пребиваване съгласно изискванията на Регламент (ЕО) № 1030/2002.

Ал. (2) (Изм. - ДВ, бр. 54 от 2002 г., в сила от 01.12.2002 г., изм. - ДВ, бр. 52 от 2007 г.) Лица без гражданство и чужденците, получили убежище, статут на бежанец или хуманитарен статут по Закона за убежището и бежанците могат да удостоверяват самоличността си само с български документ за самоличност.

IV. Мотиви за отправяне на преюдициалното запитване

Административен съд София град (АССГ) преценява, че са налице необходимите условия за отправяне на преюдициално запитване до Съда на Европейския съюз (СЕС).

Допустимост на запитването: Фактическата и правна обстановка по делото попада в приложното поле на правото на ЕС – чл.78, пар.1 ДФЕС, Директива 2011/95/ЕС и Директива 2008/115/ЕО. Не се установи решение на Съда на Европейския съюз по идентични въпроси като тези в настоящото производство, които да помогнат на Административен съд София-град да разреши повдигнатия пред него спор относно наличие на основание за предоставяне на международна закрила по причини от хуманитарен характер.

Мотиви:

I. Статут на бежанец и субсидиарна закрила:

Според съда, спрямо жалбоподателя не се установяват основанията за предоставяне на статут на бежанец по чл.8, ал.1 от ЗУБ или на хуманитарен статут по чл.9, ал.1 от ЗУБ. Посредством съдебно-медицинска експертиза са изключени разширенията, предоставящи възможност за субсидиарна закрила поради твърдяно от лицето влошаване на здравословното му състояние, което възпрепятства продължителното му пътуване до страната на произход. Именно последното обстоятелство е прието за ново по смисъла на чл. 33, ал. 2, б. "г" от Директива 2013/32/ЕС, съответно е дало основание на състав на АССГ по адм.д.№5139/2021 г. да отмени предходното Решение №9-ОК от 29.04.2021 г. на интервюиращ орган при ДАБ-МС за недопустимост на последваща, 11-та молба за закрила. Този състав на АССГ е дал указания за

изследване на влошеното здравословно състояние на лицето и обсъждането му във връзка с приложението на принципа за забрана за връщането, дефиниран в чл.33 от Женевската конвенция, чл.19, ал.2 от Х. и чл.21, пар.1 от Директива 2011/95/ЕС. Настоящият съдебен състав на АССГ се присъединява към мнението, че този принцип не може да има различно съдържание при преценка на молбата за международна закрила от уреждането и тълкуването му, дадено в Директива 2008/115/ЕО, още повече, че нарушаването му може да повдигне въпроси за приложението на чл.3 ЕКПЧ и чл.4, връзка чл.1 от Хартата.

По данни на ответника г-н К. У. М. е с открито производство за предоставяне на международна закрила от 09.10.1997 г. Периодите на регистрация в ДАБ въз основа на подадени молби за закрила са както следва: от 09.10.1997 г. до 31.03.2000 г., от 09.03.2004 г. до 08.02.2005 г., от 19.12.2006 г. до 13.07.2007 г., от 22.11.2007 г. до 22.02.2008 г., от 05.08.2008 г. до 18.08.2008г., от 26.11.2008 г. до 21.01.2009 г., от 25.03.2009 г. до 25.05.2009 г., от 14.07.2009г. до 24.04.2014 г., от 02.10.2014 г. до 02.12.2021 г. и от 30.12.2021 г. до настоящия момент.

Периодите, в които лицето не е било в производство за предоставяне на закрила са: от 01.04.2000 г. до 08.03.2004 г., от 09.02.2005 г. до 18.12.2006 г., от 4.07.2007 г. до 21.11.2007 г., от 23.02.2008 г. до 04.08.2008 г., от 19.08.2008 г. до 25.11.2008 г., от 21.01.2009 г. до 24.03.2009 г., от 6.05.2009 г. до 13.07.2009 г., от 25.04.2014 г. до 01.10.2014 г. и от 03.12.2021 г. до 29.12.2021 г.

Като съобразява значителната продължителност на престоя на г-н К. М. в България, който през м.07.2023 г. ще достигне 27 години, през които той не притежава документ за самоличност по смисъла на Закона за българските документи за самоличност, а в значителна част от този престой е и без елементарни материални гаранции за живот в нарушение на чл.14 от Директива 2008/115, съдът приема, че към настоящия момент положението на г-н К. У. М. е сходно с описаното в Решения на СЕС от 19 март 2019 г. по дело Jawo (C-163/17, EU:C:2019:218, т. 92) и от 19 март 2019 г. по дело I. и др. (C-297/17, C-318/17, C-319/17 и C-438/17, EU:C:2019:219, т. 90). и Решение на ЕСПЧ от 21 януари 2011 г. по дело M.S.S. с/у Б. и Гърция SE:ECNH:2011:0121JUD003069609: „.....това лице „поради безразличието на органите на [тази] държава членка“ е „напълно зависимо от подпомагането с публични средства [...] [и същото], независимо от своята воля и личния си избор би се оказало в положение на крайна материална нищета, без да може да задоволява най-основните си потребности, по-специално от храна, лична хигиена и дом, което би увредило физическото или психическото му здраве или би довело до несъвместимо с човешкото достойнство влошаване на положението му“.

ЕСПЧ многократно е потвърждавал подхода си (напр. в решение Pretty с/у Обединено кралство), при който: „страданията поради настъпило по естествен път заболяване могат да попаднат в обхвата на член 3 от ЕКПЧ, ако се окаже, че се изострят или има опасност от изострянето им поради отношение, произтичащо от условията на задържане, от експулсиране или от други мерки, за които органите могат да бъдат държани отговорни“.

Спецификата на настоящето производство е не наличието на предприети от държава членка мерки, а тяхната липса - националната правна уредба допуска престой на гражданин на трета страна в страната без документ, потвърждаващ положението му, в един изключително продължителен период от време (27 години).

В решение D. с/у Обединено кралство ЕСПЧ подчертава, че макар че чуждите граждани, по отношение на които е издадено решение за експулсиране, по принцип не могат да претендират, че имат право да останат на територията на приемащата държава, за да продължат да се ползват от осигурените им от тази държава медицинска и социална помощ, нарушението на член 3 от ЕКПЧ се мотивирало със „съвсем изключителните обстоятелства“ и със заложените на карта „императивни хуманни съображения“.

Настоящият съдебен състав намира, че положението на г-н М. е различно от разглежданите в цитираната практика на ЕСПЧ и СЕС, доколкото въпросът за оценката и мерките, които следва да предприемат компетентните национални органи по отношение на него, се поставя не от гледна точка на преследване в страната на произход или опасност от тежки посегателства при евентуално негово връщане там, а налице ли е основание в международното (чл.3 ЕКПЧ) или в съюзното право за уреждане на статута на чуждия гражданин в България чрез предоставяне на международна закрила по „причини от хуманитарен характер“, вкл. поради продължителността на непрекъснатия престой на лицето в България, който (според съда) е в нарушение на чл.1 и чл.4 от Хартата.

Настоящият съдебен състав не установи практика на Съда на Европейския съюз (СЕС) по тълкуване на Директива 2011/95 относима към случая на г-н М., който претендира за субсидиарна закрила на основание чл.9, ал.8 от ЗУБ предвид специфичното му положение в България, а не в страната на произход. Съдът трябва да разгледа положението на кандидата от гледна точка на твърденията му за нарушение на основни негови права (по чл.1, чл.4 и чл.7 от Хартата), свързано с изключително дългата продължителност на пребиваването му в България без уреден статут, вкл. без документ за самоличност. Основателно в тази връзка жалбоподателят повдига въпроса – в случай, че чуждият гражданин почине, с какъв документ за самоличност ще бъде погребан, или как в този продължителен период от време е уредена възможността му да сключи договор за наем, за да си уреди подслон или трудов договор, за да си осигури средства за прехрана.

Следва да се отбележи, че случаят на г-н М. не е единичен за България. Напр. по адм.д.№ 5236/2021 г. на АССГ е разгледан случай на отхвърлена като недопустима молба за международна закрила на г-н И. Т., гражданин на Република Турция, който пребивава по идентичен начин в България от 1993 г. По адм.д.№ 9454/2022 г. на АССГ е разгледан случай на придружено малолетно дете А. К. Абреу В., родено в България, от майка гражданка на В. - кандидати за международна закрила, на което дете не е издаден документ за самоличност в България. Трябва ли това дете, в случай, че не бъде изведено от България, да живее в следващите 30 години в положението на г-н К. М. или г-н И. Т.? Съществува ли легална възможност то да сключи граждански брак? Касае се за индивиди, чийто съзнателен живот е протекъл в България (г-н М. и

г-н Т.), без държавата да им издаде документ за самоличност, респ. без реално и фактически да уреди правния им статут, като им признае произтичащите от това права, свързани с възможността легално да си осигурят подслон и препитание, а с това и достоен живот по смисъла на чл.1 от Хартата, без да бъдат подложени на нечовешко или унижително отношение в нарушение на чл.4 от Хартата и чл.3 от ЕКПЧ, включително като им се гарантира право на личен живот в съответствие с чл.7 от Хартата и чл.8 от ЕКПЧ.

Въпросите, които повдига настоящият съдебен спор, по мнението на съдебния състав, са – бездействието/безразличието на националните органи да уредят, съобразно действащата национална правна уредба, в продължителен период от време (27 години) статута на гражданин на трета страна на територията на България, представлява ли нарушение на чл.1 от Хартата, на чл.4 от Хартата и чл.3 от ЕКПЧ, на чл.7 от Хартата и чл.8 от ЕКПЧ, както твърди жалбоподателят?

В случай, че се установят нарушения на чл.1 и чл.4 от Хартата в положение на гражданин на трета страна, идентично с това на жалбоподателя, при липса на национална разпоредба за предоставяне на право на пребиваване по „хуманитарни съображения“ и липса на императивно задължение съгласно чл.6, пар.4 от Директива 2008/115 за въвеждане на такава клауза, съставляват ли посочените нарушения „императивни хуманни съображения“, които дават основание за тълкуване на националната норма на чл.9, ал.8 от ЗУБ за предоставяне на „хуманитарен статут“ съобразно Съображение (15) от Преамбюла и чл.2, б.“з“ от Директива 2011/95, т.е. като „друг тип закрила“, предоставен изцяло на преценката на държавата-членка?

Ако се установят нарушения на чл.1 от Хартата, на чл.4 от Хартата и чл.3 от ЕКПЧ, на чл.7 от Хартата и чл.8 от ЕКПЧ и те представляват „императивни хуманни съображения“, доколкото част от гарантираните права са с абсолютен характер, как следва да бъде взето предвид това обстоятелство при действащата национална правна уредба в България – чрез предоставяне на субсидиарна закрила по Директива 2011/95 на основание националната разпоредба на чл.9, ал.8 от ЗУБ или на право на пребиваване по хуманитарни причини по смисъла на чл.6, пар.4 от Директива 2008/115 (каквато възможност не е уредена в националното законодателство), но при твърдения на ответния административен орган от ДАБ, че правното положение на чуждия гражданин се урежда изцяло и единствено от ЗЧРБ.

II. Изключване на приложението на ЗЧРБ „по хуманитарни причини“ спрямо жалбоподателя:

1. Чуждият гражданин вече е влязъл не по установения ред и пребивава незаконно в България, извън периодите на разглеждане по същество, а не по допустимост, на подадени от него молби за закрила по ЗУБ. По тези причини съдът приема, че спрямо него са неприложими разпоредбите на чл.9д ЗЧРБ – издаване на еднократна виза за краткосрочно пребиваване по хуманитарни причини; чл.9з ЗЧРБ – издаване на виза за влизане по хуманитарни причини или чл.10, ал.2 ЗЧРБ – издаване на виза или разрешаване на влизането на територията на Република България по причини от хуманитарен характер.

Това е така, тъй като г-н К. М. вече се намира на територията на страната ни, поради което е немислимо в положението му да подава документи за издаване на виза или за пребиваване. Това обстоятелство се установява от твърденията на самото лице – той не е подавал документи за уреждане на правото си на пребиваване в България и се потвърждава от писмо от 21.02.2023 г. на Дирекция „Миграция“ – МВР.

Неприложими са чл.27 ЗЧРБ, вр. чл.11 от ППЗЧРБ, тъй като г-н К. М. няма издадена виза или разрешено пребиваване, чийто срок да бъде продължен.

Неприложим е чл.28а ЗЧРБ, тъй като той не е непридружено дете чужденец или чужденец, ненавършил 18-годишна възраст, който е влязъл на територията на Република България с придружител.

Жалбоподателят не отговаря на изискването по чл.3, ал.2 от ППЗЧРБ – той не е чужденец, за когото е подаден сигнал за отказ от влизане в Ш. информационна система, за да му бъде разрешено влизането в страната по хуманитарни причини.

Според съда е дължим извод, че националното законодателство не съдържа норма, която да урежда престоя/пребиваването на жалбоподателя на територията на страната ни по причини от хуманитарен характер по смисъла на чл.6, пар.4 от Директива 2008/115. И ако последната разпоредба не задължава държава членка да уреди подобна клауза на национално ниво, то следва да се отбележи, че в България, в материята на ЗЧРБ, националното законодателство не съдържа разпоредба, която предоставя на чужд гражданин, в положение като това на г-н К. М., право да му бъде предоставено писмено потвърждение на положението му съгласно Съображение (12) от Преамбюла или чл.14, пар.2 на Директива 2008/115.

Така приложението на ЗЧРБ и Директива 2008/115 спрямо жалбоподателя се свежда единствено до наложена му принудителна административна мярка (ПАМ) - издадено решение за връщане до страната на произход. В случая, спрямо г-н К. М. са издадени Заповед № 3-4267 от **26.09.2005** г. на директора на Столична дирекция на вътрешните работи (СДВР), с която на чужденеца е наложена ПАМ „принудително отвеждане до границата“ и Заповед № 5382з-84 от **09.08.2017** г. на Областна дирекция на вътрешните работи [населено място] относно наложена ПАМ „Връщане до страната на произход“. Тези решения за връщане очевидно не са приведени в изпълнение.

Липсват данни изпълнението на така наложените спрямо чуждия гражданин мерки, да е отложено за срока до отпадането на пречките за изпълнението им или по причини от здравословен или хуманитарен характер съгласно чл.44б ЗЧРБ. Но дори да се постанови подобно отлагане, то остава актуален въпросът относно липсата на правен статут и на документи, удостоверяващи самоличността на лицето в нарушение на Съображение (12) от Преамбюла или чл.14, пар.2 на Директива 2008/115. Последното обстоятелство (липса на документ за самоличност) е така, не само в периода на приложение спрямо лицето на ЗЧРБ, но и в периода на приложение на ЗУБ, доколкото регистрационната карта, която се издава на търсецо закрила лице, не удостоверява неговата самоличност (чл.40, ал.3 от ЗУБ и чл.6, пар.3 от Директива 2013/33), т.е. за целия съзнателен живот на жалбоподателя, както твърди самият той.

Според поясненията на г-н М. в открито съдебно заседание на 09.11.2022 г. навсякъде в страната му искали документи и не го приемали с издадената му от ДАБ карта.

2. По приложението на ЗЧРБ и Директива 2008/115 съдът съобразява следната практика на СЕС и ЕСПЧ:

А. Решение на Съда (трети състав) от 5 юни 2014 г. по дело С-146/14 PPU, Б. М. А. М., ECLI:EU:C:2014:1320: Видно от целта на Директива 2008/115, напомнена в точка 38 от настоящото решение, тази директива не е предназначена да уреди условията за пребиваване на територията на дадена държава членка на граждани на трети страни в незаконен престой, решението за чието връщане не може или не е могло да бъде изпълнено.

Въпреки това член 6, параграф 4 от Директива 2008/115 позволява на държавите членки да предоставят на гражданин на трета страна, който е в незаконен престой на тяхна територия, самостоятелно разрешение за пребиваване или друго разрешение, което дава право на престой, поради хуманни, хуманитарни или други причини. Също така съображение 12 от тази директива предвижда, че държавите членки следва да предоставят писмено потвърждение за тяхното положение на гражданите на трети страни, които са в незаконен престой, но не могат все още да бъдат изведени. Държавите членки разполагат със свобода на преценка по отношение на модела и формата на писменото потвърждение.

Предвид изложеното, на четвъртия въпрос следва да се отговори, че Директива 2008/115 трябва да се тълкува в смисъл, че държавата членка не може да бъде задължена да издаде самостоятелно разрешение за пребиваване или друго разрешение, което дава право на престой, на гражданин на трета страна, който няма документи за самоличност и не е получил такива от своята страна по произход, след като националният съд го освободи по съображението, че вече не съществува разумна възможност за извеждане по смисъла на член 15, параграф 4 от Директивата. Все пак в подобни случаи тази държава членка трябва да издаде на въпросния гражданин писмено потвърждение за положението му.

Към настоящия момент в България липсва национална правна уредба на подобно писмено потвърждение и на съда не е известна практика на компетентен административен орган по контрол на миграционните процеси за издаване на такова потвърждение.

Б. В Решение на Съда (голям състав) от 22 ноември 2022 година по дело С-69/21, EU:C:2022:913, се припомня, че установените с Директива 2008/115 общи стандарти и процедури се отнасят само до приемането на *решения за връщане и тяхното изпълнение*, тъй като тази директива *няма за предмет* да хармонизира в тяхната цялост правилата на държавите членки относно *пребиваването* на чуждестранните граждани. Следователно посочената директива не урежда нито начина, по който на гражданите на трети държави трябва да бъде предоставено право на пребиваване, нито последиците от незаконното пребиваване на територията на държава членка на граждани на трети държави, по отношение на които не може да бъде прието никакво решение за връщане към трета държава.

Що се отнася по-специално до член 6, параграф 4 от Директива 2008/115, тази

разпоредба само позволява на държавите членки да предоставят поради хуманни или хуманитарни причини право на пребиваване въз основа на националното им право, а не (въз основа) на правото на Съюза, на гражданите на трети държави, които пребивават незаконно на тяхна територия. Съгласно член 51, параграф 2 от Хартата обаче нейните разпоредби не разширяват приложното поле на правото на Съюза. Следователно не може да се приеме, че по силата на член 7 от Хартата държава членка може да бъде задължена да предостави право на пребиваване на гражданин на трета държава, който попада в приложното поле на тази директива.

В. Трябва да се признае, че Директива 2008/115 изобщо не казва нищо по въпроса за правните последици от констатацията на компетентните национални органи, съгласно която изпълнението на извеждането ще доведе до нарушение на правото на гражданина на трета страна на зачитане на личния му живот. Всъщност нито една разпоредба на Директива 2008/115 не урежда подобни последици, тъй като те са от компетентността на националния законодател (т.121 от Заключение на генералния адвокат P. Pikamde представено на 9 юни 2022 година по дело C-69/21, EU:C:2022:451).

Г. Съдът вече е постановил, че когато са изправени пред незаконно пребиваващ гражданин на трета страна, държавите членки са длъжни да приемат по отношение на него решение за връщане, тъй като „би било в противоречие както с предмета на Директива 2008/115, [...] така и с текста на член 6 от тази директива, да се толерира наличието на междинен статут на граждани на трети страни, които се намират на територията на държава членка без право или разрешение за пребиваване [...], но по отношение на които няма валидно решение“ (Решение от 3 юни 2021 г., *Westerwaldkreis* (C-546/19, EU:C:2021:432, т.56 и т. 57).

Д. Според т.56 Заключение на генералния адвокат P. Mengozzi, представено на 15 юни 2017 г. по Дело C-181/16 *Gnandi*, EU:C:2018:465 - Както обаче подчерта Комисията в съдебното заседание и както се пояснява в издадения от тази институция Наръчник за връщането, от гледна точка на Директива 2008/115 всеки гражданин на трета страна, който физически се намира на територията на държава членка, пребивава в нея или законно, или незаконно. Няма трети вариант.

Въз основа на изложеното и при липса на въведена в България национална клауза по хуманитарни съображения съответна на чл.6, пар.4 от Директива 2008/115, за съда е вън от съмнение, че евентуално нарушение на Съображение (12) или чл.14, пар.2 от Директива 2008/115 не може да има за последица задължение за държавата членка да предостави право на пребиваване на гражданин на трета държава.

3. Вън от съмнение обаче е, че както националният законодател, така и националният правораздавателен орган (Решение от 19 ноември 1991 г., *Francovich* и др. (C-6/90 и C-9/90, EU:C:1991:428, т. 42 и цитираната съдебна практика), са призвани да гарантират спазването на основните права, особено на абсолютните от тях (чл.1 и чл.4 Хартата).

След като позоваването на Хартата, и по-специално на член 7 от нея, във връзка с Директива 2008/115, по никакъв начин не може да доведе до

признаване на право на пребиваване, произтичащо от правото на ЕС, то съдът си задава въпроса:

Каква е правната уредба, която урежда преценката и задължението на компетентните национални органи да уредят правния статут на чужд гражданин, в положението на г-н М. в България, с оглед зачитане на човешкото му достойнство, недопускане на унижително отношение и зачитане на правото му на личен живот, включително :

А. Дали продължителното пребиваване без уреден статут представлява нарушение на чл.1, чл.4 и чл.7 от Хартата, вр. чл.3 и чл.8 от ЕКПЧ?

Б. Ако представлява такова нарушение как същото следва да се вземе предвид при уреждане на статута на чуждия гражданин в България съобразно действащото й национално законодателство, за да не изпадне държавата – членка в нарушение на чл.1 , чл.4 и чл.7 от Хартата, във връзка с чл.3 и чл.8 от ЕКПЧ?

4. Жалбоподателят пребивава в Република България от м.юли 1996 г., т.е. до м.юли 2023 г. това са 27 години, както самият той твърди – от съзнателния му живот.

При незаконното си влизане в страната ни и за да уреди правото си на престой в нея, г-н К. М. е принуден да подава многобройни молби за международна закрила по ЗУБ, без същите да имат връзка с характера и смисъла на тази закрила, както множество пъти са се произнасяли компетентният национален орган (ДАБ) и съдът.

Както се посочи, националното законодателство в ЗЧРБ не предвижда друга възможност за уреждане на статута на пребиваване по „хуманитарни съображения“ на незаконно влезлия и намиращ се в страната гражданин на трета страна. Приложението на ЗЧРБ спрямо г-н М. е сведено до наложена му мярка „връщане до страната на произход“, която не е изпълнена. Ето защо, както по силата на правото на ЕС, така и на националното право, подаването на молба за международна закрила е единствената легална възможност за чуждия гражданин да получи „право на престой в страната ни“, докато се разглежда молбата му за закрила (чл.9, пар.1 от Директива 2013/32). Това обаче неизменно води до множество на брой последователни молби за международна закрила – в конкретния случай общо 11 на брой.

5. Националното законодателство, в материята на ЗЧРБ, не съдържа разпоредба, която да предоставя право на пребиваване по хуманитарни причини, въпреки, че същите изрично са дефинирани именно в пар.1, т.16 от Допълнителните разпоредби на ЗЧРБ. В ЗЧРБ няма разпоредба, приета въз основа на съображение 12, чл.6, пар.4 или чл.14, пар.2 от Директива 2008/115, която предоставя право на писмено потвърждение на статута на чуждия гражданин, който пребивава незаконно в България, но не може да бъде изведен.

Дължим е извод, че национална уредба на статут на чужд гражданин по хуманитарни причини се съдържа единствено в разпоредбата на чл.9, ал.8 от ЗУБ. При нейното приложение безспорно следва да се съобразят нормите на съюзното законодателство, конкретно Съображение 15, чл.2, б. „3“ и по-благоприятната клауза по чл.3 от Директива 2011/95, чието тълкуване настоящият съдебен състав намира за относимо към настоящия случай.

III. Приложение на Директива 2011/95, която хармонизира установяването на стандарти за предоставяне на международна закрила на граждани на трети държави и на лица без гражданство от държавите-членки, за единен статут на бежанците или на лицата, които отговарят на условията за субсидиарна закрила и за съдържанието на предоставената закрила, на равнището на Европейския съюз

Като дефинира статута на бежанец и на субсидиарна закрила, съюзната уредба допуска и „друг тип“ международна закрила. Основание за този извод настоящият съдебен състав намира в Съображение (15) от Преамбюла и чл.2, б.“з“ на Директива 2011/95.

В Съображение 15 от директивата съюзният законодател е посочил, че гражданите на трети държави или лицата без гражданство, на които е разрешено да пребивават на територията на държавите-членки не поради необходимостта от международна закрила, а на базата на преценка, основана на съчувствие или на хуманитарни съображения, не попадат в приложното поле на настоящата директива.

В настоящия случай, чуждият гражданин не притежава разрешение за пребиваване, но неуреденият му статут се „търпи“ от държавата, т.е. тя е допуснала той да пребивава на нейна територия с неуреден статут при липса на писмено потвърждение на положението му съгласно Съображение (12) от Преамбюла или чл.14, пар.2 на Директива 2008/115.

С разпоредбата на чл.2, б. „з“ от директивата съюзният законодател допуска дадено лице да поиска изрично „друг тип закрила извън приложното поле на настоящата директива, която може да бъде предмет на отделна молба“. Очевидно съюзният акт предоставя възможност държава-членка да уреди в националното си законодателство „друг тип закрила“, вкл. по причини от хуманитарен характер, която изцяло не попада в приложното поле на Директива 2011/95.

От друга страна – с разпоредбата на чл.3 е запазена възможност за държавите-членки да уредят на национално ниво по-благоприятни стандарти за определяне на дадено лице като бежанец или като лице, което отговаря на условията за субсидиарна закрила, с уговорката тези стандарти са съвместими с настоящата директива.

За съда остава неясно, дали тези нормативно установени хипотези са две различни и отделни самостоятелни възможности за въвеждане на национална уредба или се касае за една единствена такава възможност. С други думи - дали държава членка има възможност да въведе национална уредба за предоставяне на закрила, основана на съчувствие или *на хуманитарни съображения, която няма никакви връзка с характера и основанията по Директива 2011/95* съгласно Съображение (15) и чл.2, б.“з“ от Директива 2011/95,

или все пак, уредената национална възможност за предоставяне на закрила „по хуманитарни съображения“, подобна на тази в чл.9, ал.8 от ЗУБ, следва да е съвместима със стандартите на международната закрила на ниво ЕС съгласно чл.3 от Директива 2011/95?

IV. Съдът изпитва съмнение, че хуманитарните причини, уредени в чл.9, ал.8 от ЗУБ, са относими към статута на субсидиарна закрила, така както е уреден в чл.15 от Директива 2011/95 и чл.9, ал.1 от ЗУБ. Независимо, че в България субсидиарната закрила се именува „хуманитарен статут“, съдът намира, че визираните в чл.15 от Директива 2011/95 и чл.9, ал.1 от ЗУБ тежки посегателства са уредени изчерпателно и не налагат разширително тълкуване в „хуманитарен аспект“, още повече, че са относими към страната на произход.

В тази връзка съобразява следната практика на Съда на Европейския съюз:

1. Решение на Съда (Голям състав) 18 декември 2014 година по дело C-542/13, M. M'Vodj срещу Itat belge, ECLI:EU:C:2014:2452, според което г-н M'Vodj е получил разрешение за пребиваване в Б. за неограничен срок поради здравословното си състояние.

Българското законодателство не урежда подобен вид разрешение за пребиваване. Чуждият гражданин не притежава разрешение за пребиваване по „хуманитарни причини“, нито има национална правна уредба, въз основа на която да получи разрешение за пребиваване по хуманитарни съображения.

В решението по делото M'Vodj се припомня, че трите вида тежки посегателства, определени в член 15 от Директива 2004/83, представляват условията, които трябва да бъдат изпълнени, за да може на дадено лице да бъде предоставена субсидиарната закрила, когато съгласно член 2, буква д) от директивата има сериозни и потвърдени основания да се смята, че молителят е изложен на реална опасност от такива посегателства в случай на изпращане обратно в съответната страна на произход (решения Elgafaji, C-465/07, [EU:C:2009:94](#), т. 31 и Diakité, C-285/12, [EU:C:2014:39](#), т. 18).

От тази разпоредба произтича ясно, че тя се прилага само за нечовешкото или унижително отнасяне по отношение на молителя в неговата страна на произход. От това следва, че законодателят на Съюза е предвидил предоставянето на субсидиарна закрила само в случаите, когато тези видове отнасяне са налице в страната на произход на молителя.

Тези доводи намират потвърждение в т.46 от мотивите на решението на Съда по дело M'Vodj - Предоставянето от държава членка на такъв статут на национална закрила на основания, различни от необходимостта от международна закрила по смисъла на член 2, буква а) от Директивата, тоест по преценка на държавата като проява на добра воля или по хуманитарни съображения, не попада в приложното поле на Директивата, както се уточнява в съображение 9 от нея (решение B и D, EU:C:2010:661, т. 118).

Въз основа на това решение на СЕС според настоящия съдебен състав е дължим извод, че преценката на държава членка, като проява на добра воля или по хуманитарни съображения, аналогична на националната разпоредба на чл.9, ал.8 от ЗУБ, не попада в приложното поле на Директива 2011/95, т.е. не следва да се съобразява с установените в нея стандарти, както изрично е посочено в Съображение 15 от Преамбюла и чл.2, б.„з“ Директива 2011/95. От друга страна обаче, за съда остава неясно приложението към настоящия случай на чл.3 от Директива 2011/95, а именно - възможно ли е тази преценка да е напълно лишена от връзка с логиката на международната закрила?

Настоящият съдебен състав си задава въпроса, допуска ли съюзната правна уредба в Съображение 15 от Преамбюла и чл.2, б.“з“ на Директива 2011/95 да се предостави закрила „по императивни хуманитарни съображения“, която няма връзка с характера и основанията по Директива 2011/95, на гражданин на трета страна в положение като това на г-н М., който е допуснат да пребивава в държава-членка в продължение на 27 години без писмено потвърждение на правния му статут съобразно Съображение 12 от Преамбюла и чл.14, ал.2 от Директива 2008/115 и без възможност да получи в България разрешение за пребиваване „по хуманитарни съображения“.

2. Решение на Съда (Голям състав) 24 април 2018 година по дело C-353/16, ECLI:EU:C:2018:276: В тази ситуация националните юрисдикции са приели, че Директива 2004/83 няма за цел да обхване случаите по член 3 от ЕКПЧ, в които опасността се отнася до здравето или извършването на самоубийство, а не до преследването. Т.е. от акта за преюдициално запитване става ясно, че националните съдилища са приели, че член 3 от ЕКПЧ не допуска МР да бъде изпратен от О. кралство обратно в Ш. Л.. Следователно настоящото дело се отнася не до защитата срещу извеждане, която по силата на член 3 от ЕКПЧ произтича от забраната за подлагане на лицето на нечовешко или унижително отношение, а до нещо различно, а именно до въпроса дали приемащата държава членка е длъжна да предостави статут на субсидиарна закрила по Директива 2004/83 на гражданин на трета страна, който е бил изтезаван от властите в страната му на произход и чиито тежки психични усложнения биха се задълбочили съществено, със сериозен риск да се самоубие, в случай на изпращането му обратно в посочената страна.

Съдът вече е приел, че обстоятелството, че в някои много особени случаи член 3 от ЕКПЧ не допуска гражданин на трета страна, страдащ от тежко заболяване, да бъде изведен към страна, в която не съществува подходящо лечение, не означава, че трябва да му бъде разрешено да пребивава в държава членка по силата на субсидиарната закрила по Директива 2004/83 (вж. в този смисъл решение от 18 декември 2014 г., M'Boj, C-542/13, EU:C:2014:2452, т. 40).

Според настоящия съдебен състав и съобразно цитираната практика е дължим извод, че международната закрила по смисъла на Директива 2011/95 в двете ѝ форми – статут на бежанец по чл.8, ал.1 от ЗУБ и субсидиарна закрила по чл.9, ал.1 от ЗУБ, е неприложима към положението на жалбоподателя. Същият не твърди основателни опасения от преследване по причините, посочени в чл.8, ал.1 от ЗУБ, нито има реална опасност да бъде изложен в страната си на произход на тежките посегателства, дефинирани в чл.9, ал.1 от ЗУБ.

Посочи се, че единствената национална разпоредба, която в България урежда статута на гражданин на трета страна по хуманитарни съображения, е чл.9, ал.8 от ЗУБ. Съдът изпитва колебания как следва да тълкува тази национална разпоредба, включително и предвид систематичното ѝ място – последната възможна хипотеза по чл.9 от ЗУБ, уредена в последната алинея на разпоредбата. Дали като изцяло „друг тип закрила“ съгласно Съображение 15 от Преамбюла и чл.2, б.“з“ на Директива 2011/95, които предоставят възможност за национална уредба, която няма никаква връзка с характера и

основанията по Директива 2011/95 или тази националната уредба следва все пак да е съобразена със стандартите на международната закрила на ниво ЕС съгласно чл.3 от Директива 2011/95?

Въз от съмнение обаче е позитивното задължение на държавата по спазване на основните права на г-н М., част от които с абсолютен характер (чл.1 и чл.4 от Хартата), които същият твърди, че са нарушени.

При това съмнение съдът се колебае дали може да намери основание за приложение на „императивна хуманитарна клауза“ за субсидиарна закрила в международното право или правото на ЕС, при декларирана в Преамбюла на Женевската конвенцията за статута на бежанците от 1951 г. цел, която признава социалния и хуманитарен характер на проблема за бежанците, и целите, декларирани в Съображение 16 и в Съображение 34 от Преамбюла на Директива 2011/95.

V.Основните права:

1. Според Решение на Съда (голям състав) 19 юни 2018 година по дело C-181/16, *Sadikou Gnandi* срещу *Etat belge*, ECLI:EU:C:2018:465: Що се отнася до изтъкнатата във въпроса на запитващата юрисдикция необходимост от спазване на изискванията, произтичащи от правото на ефективни правни средства за защита и от принципа на забрана за връщане, следва да се подчертае, че тълкуването на Директива 2008/115, както и това на Директива 2005/85, трябва да се извърши, както става ясно от съображение 24 от Директива 2008/115 и от съображение 8 от Директива 2005/85, при пълно зачитане на основните права и признати принципи, а именно тези от Хартата (вж. В този смисъл решение от 17 декември 2015 г., Т., C-239/14, EU:C:2015:824, т. 50).

2. Също и в Заключение на генералния адвокат M. Wathelet, представено на 25 юли 2018 г., *Bashar I.* и др. срещу *B. D.* и *Taus Magamadov*, Съединени дела C-297/17, C-318/17, C-319/17 и C-438/17, ECLI:EU:C:2018:617: За разлика от обстоятелствата по делата, по които са постановени решения от 21 декември 2011 г., *N. S.* и др. (C-411/10 и C-493/10, EU:C:2011:865), и от 16 февруари 2017 г., *C. K.* и др. (C-578/16 PPU, EU:C:2017:127), които в първия случай са свързани със системни недостатъци на процедурата за предоставяне на убежище и на условията за приемане на търсещи убежище лица, а във втория случай, със същинското прехвърляне на търсещо международна закрила лице, дела C-297/17, C-318/17 и C-319/17 са относно отчитането на положението, което би могло да настъпи след предоставянето на международна закрила в компетентната държава членка.

Считам, че от точки 253 и 254 от решение на ЕСПЧ от 21 януари 2011 г., *M. S. S.* с/у *Б.* и *Гърция*, CE:ECHR:2011:0121JUD003069609, и от точка 80 от решение от 21 декември 2011 г., *N. S.* и др. (C-411/10 и C-493/10, EU:C:2011:865), по аналогия следва, че държава членка би нарушила член 4 от Хартата, ако ползващите се от международна закрила лица, които са напълно зависими от общественото подпомагане, се сблъскат с безразличието на властите по такъв начин, че да се окажат в положение на лишения или недоимък, което е толкова тежко, че е несъвместимо с човешкото достойнство.

При цитираната практика на СЕС настоящият състав изпитва колебания как следва да тълкува както националната разпоредба на чл.9, ал.8 ЗУБ, така и съюзните разпоредби, предоставящи възможност за „друг тип закрила“, различна от уредената в Директива 2011/95, което тълкуване да бъде съобразено с основните права, чието спазване държавата членка следва да гарантира. От друга страна, декларираните принципи в Съображение (16) и Съображение (34) от Преамбюла на Директива 2011/95 достатъчни ли са да се приеме, че национална мярка като тази по чл.9, ал.8 от ЗУБ „други причини от хуманитарен характер“ е съвместима със стандартите на съюзния акт?

Както вече се посочи, съдът приема, че г-н К. М. се намира в положение, което е в нарушение на основните му права по чл.1, чл.4 и чл.7 от Хартата. Спорно е какво разрешение да получи тази ситуация за целите на международната закрила и конкретно при приложението на националната мярка по чл.9, ал.8 от ЗУБ.

В случай, че на националната разпоредба на чл.9, ал.8 от ЗУБ се даде тълкуване, че към нея са относими единствено Съображение (15) и чл.2, б.„з“ от Директива 2011/95, т.е. тя е въведена изцяло по преценка на държавата като проява на добра воля или по хуманитарни съображения и не попада в приложното поле на Директива 2011/95, то правното положение на г-н М. може да бъде преценено не съобразно евентуалното му връщане страната му на произход, а съобразно положението му в държавата-членка, вкл. при съобразяване на основните човешки права във връзка с продължителността на престоя му в България.

С други думи - съобразяването с основните права при положението на г-н М. в България какво тълкуване на националната мярка по чл.9, ал.8 ЗУБ, в светлината на чл.1 и чл.4 от Хартата, налага, така, че държавата да не се окаже в положение на нарушение на тези абсолютни права?

V. Тълкуване в практиката на СЕС на понятието „причини от хуманитарен характер“:

1. Заключение на генералния адвокат E. Sharpston, представено на 8 юни 2017 г. по делото C-490/16 A.S. срещу Република С., ECLI:EU:C:2017:443, (т.202): В Кодекса на шенгенските граници липсва определение на понятието „по хуманитарни причини“. Генералният адвокат Mengozzi неотдавна изрази позиция, че изразът е самостоятелно понятие от правото на Съюза. Съгласна съм с тази позиция. Понятието е действително широко и включва в себе си положението на лица, бягащи от преследване, за които се прилага принципът на забрана за връщане. Освен това тълкуването на този израз в член 5, параграф 4, буква в) трябва бъде съобразено със задължението, установено в член 3а, действията на държавите членки да бъдат в пълно съответствие с приложимото право на Съюза, включително Хартата, Женевската конвенция и основните права.

2. Решение на Съда (пети състав) от 20 октомври 2022 г. по дело C-825/21 UP срещу Centre public d'action sociale de Liège, ECLI:EU:C:2022:810: Уместно е да се отбележи, че съгласно член 6, параграф 4, първо изречение от Директива 2008/115 държавите членки могат „във всеки един момент“ да предоставят на гражданин на трета страна, който е в

незаконен престой на тяхна територия, „самостоятелно разрешение“ за пребиваване или „друго разрешение, което дава право на престой“, поради „хуманни, хуманитарни или други причини“. Така от самия текст на тази разпоредба, и по-специално от позоваването на „други“ причини, се вижда, че тя позволява на държавите членки на всеки един етап да предоставят на такива граждани право на пребиваване не само по изрично изброените причини, а именно хуманни или хуманитарни причини, но и по всякаква причина от различен вид, която считат за уместна. _

По-нататък в цитираното решение на СЕС е посочено, че както от изискването за лоялност на държавите членки, което произтича от член 4, параграф 3 ДЕС, така и от изискванията за ефективност, прогласени по-конкретно в съображение 4 от Директива 2008/115, обаче следва, че задължението, което член 8 от тази директива налага на държавите членки, в хипотезите по член 8, параграф 1 да пристъпят към извеждането, трябва да бъде изпълнено в най-кратки срокове (вж. в този смисъл решение от 6 декември 2011 г., Achughbabian, C-329/11, EU:C:2011:807, т. 45) – очевидно това изискване не е изпълнено по отношение на г-н К. М., който при наложени мерки „връщане в страната на произход“ пребивава в България вече близо 27 години.

Приложено към настоящия казус това тълкуване налага извод, че евентуална преценка на държава членка за предоставяне на статут на пребиваване (в България по ЗЧРБ) може да касае не само хуманни или хуманитарни причини, но и всякакви причини от различен вид, които държава членка счита за уместни. В ЗЧРБ такива причини, вкл. аналогични на чл.6, пар.4 от Директива 2008/115, не са уредени. Въз основа на изложеното съдът приема, че мястото на единствената национална мярка по чл.9, ал.8 ЗУБ, която в България съобразява „хуманитарните съображения“ към статута на незаконно пребиваващ гражданин на трета страна, не е в националната материя, уреждаща правото на международна закрила (ЗУБ), а в националната материя, уреждаща правото на пребиваване (ЗЧРБ). Ето защо и при действащата правна уредба в ЗЧРБ и ЗУБ, националният правораздавателен орган следва да даде разширително тълкуване на чл.9, ал.8 от ЗУБ съобразно Съображение 15 от Преамбюла и чл.2, б.„з“ на Директива 2011/95, т.е. без връзка с характера и основанията по Директива 2011/95, но при съобразяване на основните права, както декларира актът на вторичното съюзно право.

За целите на настоящия случай – при визираната национална уредба в България, която не предвижда възможност за предоставяне на право на пребиваване – може ли непредоставянето на закрила на г-н К. М. по чл.9, ал.8 от ЗУБ, да доведе до незначитане от държавата членка на задълженията ѝ по чл.1 и чл.4 от Хартата?

3. Заключение на генералния адвокат P. Mengozzi, представено на 7 февруари 2017 г. по дело C-638/16 PPU, X, X срещу Itat belge, ECLI:EU:C:2017:93: ЕКПЧ и Женевската конвенция безспорно представляват както параметър за тълкуване на правото на Съюза в областта на влизането, пребиваването и убежището, така и параметър за законосъобразност на действието на държавите членки по прилагането на това право.

Трябва да се признае, че изразът „причини от хуманитарен характер“ е много

широк и че в частност според мен не може да бъде ограничен до случаи на медицинска или здравна помощ на съответния гражданин на трета страна или на негов близък като посочените в спорните решения в главното производство и изтъкнати от белгийското правителство в заседанието пред Съда. Текстът на член 25, параграф 1 от Визовия кодекс не допуска такова тълкуване, което, свеждайки причините от хуманитарен характер до нестабилно здравословно състояние или заболяване, би довело до крайно ограничаване на духа на разпоредбата.

Свободата на преценка на държавата членка, до която е подадено заявлението, следователно трябва да се упражни при зачитане на гарантираните с Хартата права.

С други думи, за да спази границите на свободата си на преценка, държавата членка, до която е подадено заявлението, трябва да стигне до извода, че с отказа си да приложи член 25, параграф 1, буква а) от Визовия кодекс, въпреки изложените от съответния гражданин на трета страна причини от хуманитарен характер, не нарушава прогласените в Хартата права. Ако стигне до извод в обратния смисъл, държавата членка трябва да не приложи основанията за отказ по член 32, параграф 1 от Визовия кодекс и да издаде визата с ограничена териториална валидност в съответствие с член 25, параграф 1, буква а) от този кодекс.

В такъв случай следва да се установи дали невзимането предвид на специфичните за случая причини от хуманитарен характер, отказът да се направи това или да се издаде виза с ограничена териториална валидност, не води до незачитане от държавата членка на задълженията ѝ по Хартата.

В това отношение впрочем ще припомня, че в решение от 21 декември 2011 г., N. S. и др. (C-411/10 и C-493/10, EU:C:2011:865, т. 94—98), отнасящо се до определянето на държавата членка, отговорна за обработването на молба за убежище, Съдът вече е приел, че просто възможността, която акт на вторичното право на Съюза предвижда в полза на държава членка, може да се превърне в нейно действително задължение с цел да се гарантира спазването на член 4 от Хартата.

При тези доводи на генералния адвокат P. Mengozzi в заключение, представено на 7 февруари 2017 г. по дело C-638/16 PPU, настоящият съдебен състав си задава въпросите: Възможно ли е позитивното задължение на държава членка да гарантира спазването на чл.4 от Хартата по отношение на г-н М. да наложи разширително тълкуване на националната мярка по чл.9, ал.8 ЗУБ, което надхвърля логиката и стандартите на международната закрила по Директива 2011/95 и ако това тълкуване е съобразено единствено със спазването на основните права с абсолютен характер по чл.1 и чл.4 Хартата, то същото не е ли отново в духа и стандартите на международната закрила по Директива 2011/95, след като същата се позовава в Съображение 16 и Съображение 34 от Преамбюла на основните права, гарантирани в международните актове и Хартата на ЕС?

4. Независимо от доводите в цитираното заключение на генералния адвокат P. Mengozzi, Съдът е постановил Решение на Голям състав от 7 март 2017 по дело C-638/16 PPU X и X срещу Itat belge, ECLI:EU:C:2017:173, според което до този момент законодателят на Съюза не е приел какъвто и да било акт на

основание член 79, параграф 2, буква а) ДФЕС за условията за издаване от държавите членки на визи или разрешения за дългосрочно пребиваване на граждани на трети страни по причини от хуманитарен характер, поради което разглежданите в главното производство заявления се уреждат само от националното право.

Изводи: Уреждането на хуманитарна клауза за легализиране на статута/престоя на незаконно пребиваващ гражданин на трета страна е изцяло въпрос на национална преценка. В материята на влизане и пребиваване на тези граждани съюзното законодателство не съдържа императивна правна норма, която да задължава държавите членки да предоставят достъп до територията си или право на пребиваване по хуманитарни съображения. В България не е уредена подобна възможност, приложима към правното положение на жалбоподателя.

От друга страна, в България неговото положение не е уредено дори съобразно Съображение 12 от Преамбюла и чл.14, ал.2 на Директива 2008/115. Чуждият гражданин се намира продължителен период от време в страната ни, през който не разполага с документ за самоличност и с легални средства за задоволяване на елементарни човешки потребности като храна и подслон. Съдът приема, че положението му в България е в нарушение на чл.1 и чл.4 от Хартата и си задава въпроса – възможно ли е статутът на лицето да бъде уреден съгласно чл.9, ал.8 от ЗУБ, която е единствената мярка, предвидена в националното законодателство по отношение на незаконно пребиваващ чужд гражданин, претендиращ за статут по хуманитарни съображения и какво тълкуване да се даде на тази национална норма, така, че да е съвместимо с приложимите съюзни разпоредби?

VI. Съответствие на националната правна уредба със съюзната такава и нейното тълкуване:

1. При визираната съюзна правна уредба в Съображение 15 от Преамбюла, чл.2, б.“з” и чл.3 от Директива 2011/95 и съобразно националната такава, настоящият съдебен състав приема, че предоставянето на закрила по хуманитарни съображения съгласно чл.9, ал.8 от ЗУБ не попада в обхвата на Директива 2011/95, а представлява „друг тип закрила“ по смисъла на Съображение 15 от Преамбюла и чл.2, б.“з” от нея. Същевременно изпитва колебание да приеме, че към този друг тип закрила се отнася ограничението по чл.3, а именно закрилата по чл.9, ал.8 от ЗУБ да е съвместима с уредената на съюзно ниво в Директива 2011/95, конкретно предвид изискването за опасност от тежки посегателства в страната на произход, каквато в случая не се установява.

Съобразява следната национална практика на Върховния административен съд по приложението на чл.9, ал.8 от ЗУБ:

А. Случаи, в които не е намерено основание за предоставяне на хуманитарен статут по чл.9, ал.8 ЗУБ:

Решение № 2806 от 16.03.2023 г. по адм. Д. № 10643/2022 Г., IV отделение на ВАС: Обосновано административният съд е приел, че не са налице предпоставките по чл. 9, ал. 8 от ЗУБ за предоставяне на хуманитарен статут, доколкото, за да се приложи тази разпоредба причините трябва да са от

такова естество, че да разкриват реална опасност от посегателство върху личността на чужденеца, както и невъзможност за достъп до закрила на държавата по произход, каквито видно от данните по делото, в случая не са налице.

Решение № 3015 от 31.03.2022 г. по адм. д. № 8672/2021 г., IV отд. на ВАС, Решение № 11784 от 18.11.2021 г. по адм. д. № 8044/2021 г., IV отд. на ВАС, Решение № 12469 от 07.12.2021 г. по адм. д. № 6610/2021 г., IV отд. на ВАС, Решение № 4218 от 01.04.2021 г. по адм. д. № 1466/2021 г., IV отд. на ВАС: Под "други причини от хуманитарен характер" по смисъла на чл. 9, ал. 8 от ЗУБ се има предвид не всяка причина, независимо от нейното естество, а се визират останалите случаи, различни от изрично предвидените в ал. 1, въз основа на които да се установи същата по интензивност реална опасност от тежки посегателства срещу личността на чужденеца при завръщането му в държавата по произход. В конкретния случай такива не се изтъкват. Настоящият съдебен състав счита за правилен и законосъобразен извода на административния орган, че заявените от чужденеца лични мотиви за исканата закрила са причини от личен и криминален характер, поради което посоченият от бежанеца мотив да напусне страната си не може да бъде причислен към тези за предоставяне на хуманитарен статут по реда на чл. 9, ал. 8 ЗУБ.

Решение № 12077 от 25.11.2021 г. по адм. д. № 7894/2021 г., IV отд. на ВАС: Тълкуването на волята на законодателя при приемането на ЗУБ и съдебната практика водят до категоричния извод, че предоставянето на хуманитарен статут, наред с другите форми, предвидени в чл. 1, ал. 2 ЗУБ, представлява особена закрила, която се разрешава в изключителни случаи. Под "други причини от хуманитарен характер" по смисъла на чл. 9, ал. 8 от ЗУБ се има предвид не всяка причина независимо от нейното естество, а се визират останалите случаи, различни от изрично предвидените в ал. 1, въз основа на които да се установява същата по интензивност реална опасност от тежки посегателства срещу личността на чужденеца при завръщането му в държавата по произход. Макар и неназовани, тези причини обаче следва да са такива, че да разкриват реален риск от посегателства върху личността на чужденеца при завръщането му в страната. В конкретния случай, такива не се установяват, доколкото събраните доказателства свидетелстват за това, че чуждите граждани са икономически мигранти, доброволно напуснали страната си с цел постигане на по-добър жизнен стандарт.

Решение № 7520 от 22.06.2021 г. по адм. д. № 4456/2021 г., IV отд. на ВАС: Предоставянето на субсидирана закрила на чужденец следва да се основава на причини, свързани с положението в държавата му по произход, в която същият не може да се завърне. Характерът на закрилата изключва икономически, социални, семейни и други причини, зависещи изцяло от волята на чужденеца. Действително, съгласно чл. 9, ал. 8 от ЗУБ хуманитарен статут може да се предостави и по други причини, извън изрично посочените от закона, но макар и неназовани, тези причини следва да са такива, че да разкриват реален риск от посегателства върху личността на чужденеца при завръщането му в страната. Обстоятелството, че У. А. Х. има болки и оток на лявото коляно поради претърпяна операция преди 2 години, не е основание за

предоставяне на хуманитарен статут. Нуждата от следваща терапия - операция, която не можела да бъде извършена в държавата му на произход, не може да се приеме за достатъчно обстоятелство, което да обоснове предоставяне на хуманитарен статут, защото на касатора му е била оказана медицинска помощ след атентата и е претърпял медицинска операция в страната си на произход.

Б. Случаи, в които е намерено основание за хуманитарен статут по чл.9, ал.8 ЗУБ:

Решение № 3970 от 26.04.2022 г. по адм. д. № 374/2022 г., IV отд. на ВАС: Съдът е приел, че административният орган не е извършил необходимата преценка за наличието на други хуманитарни причини по смисъла на чл. 9, ал. 8 ЗУБ. Съдът е установил, че чужденката е във влошено физическо и психическо състояние, предизвикано от упражненото върху нея продължително във времето насилие, с участието и на бившия ѝ съпруг, който е и баща на детето ѝ. Приел е, че това физическо и сексуално насилие е дало трайно отражение върху нейното състояние, което било видно от личното изслушване на жената, и се е позовал на заключенията на работилите с чужденката специалисти - лекар психиатър и психолози. Подобна преценка за приложение на чл.9, ал.8 от ЗУБ налагали и интересите на детето.

Решение № 10555 от 21.11.2022 г. по адм. д. № 3815/2022 г., IV отд. на ВАС: В обобщение на всичко изложено до тук и като прецени висшия интерес на малолетните деца Пуя Х. Д. и Л. Х. Д. през призмата на фактичката установеност по делото съобразно приложимата международна, европейска и национална нормативна уредба, регламентирана по-специално в чл. 6а ЗУБ, съставът приема, че най-добрият интерес на търсещите закрила деца предполага молбата им за получаване на закрила да бъде уважена при условията на чл. 9, ал. 8 ЗУБ, като им бъде предоставен хуманитарен статут. Висшият интерес на двете малолетни лица предполага още те да не бъдат разделяни от тяхната майка, на която също при условията на чл. 9, ал. 8 ЗУБ са налице предпоставки за предоставяне на хуманитарен статут.

Решение № 3856 от 25.03.2021 г. по адм. д. № 1514/2021 г., IV отд. на ВАС: Правилно административният съд е установил, че не е изследвана опасността за Ал А. Абдулнасер М. Н., гражданин на Й., от последиците от този нестихващ въоръжен конфликт в Й., тежката задълбочаваща се хуманитарна криза, и опасността за населението от болести и глад. Дори да се приеме тезата на касатора, че няма достатъчно данни водещият се на територията на Й. въоръжен конфликт да се характеризира с безогледно насилие (чл. 9, ал. 1, т. 3 от ЗУБ), не е изследвана опасността за чужденеца от последиците на този нестихващ въоръжен конфликт в Й., както и тежката и задълбочаваща се хуманитарна криза, и опасността от болести и глад (чл. 9, ал. 8 от ЗУБ). Тези данни за тежка хуманитарна криза в Й. не са анализирани при разглеждане на молбата за закрила в контекста на чл. 9, ал. 8 от ЗУБ с оглед изключване на други хуманитарни причини и изводът, че не е налице нито една от предпоставките на чл. 9 от ЗУБ за предоставяне на хуманитарен статут не е доказан от административния орган.

Решение № 936 от 17.02.2021 г. по адм. д. № 9176/2018 г. на Административен съд - софия-град, оставено в сила с Решение № 7724 от

29.06.2021 г. по адм. д. № 4139/2021 г., IV отд. на ВАС: Преценката за наличието в случая на предпоставките по чл. 9 от ЗУБ за предоставяне на хуманитарен статут следва да бъде извършена и при отчитане на обстоятелството, че заявителите по молбата за закрила са и децата Е. П. и М. С. Децата принадлежат към уязвима група със специфични нужди по смисъла на Директива 2013/33/ЕС от 26 юли 2013 година за определяне на стандарти относно приемането на кандидати за международна закрила. Административният орган не е обсъдил тяхното положение и последиците за тях при евентуално връщане в страната им по произход. Данните за здравословното състояние на детето, мнението на социалните работници и съдържащата се в справката на дирекция "Международна дейност" на ДАБ при МС информация за засягане на правата на рускоговорящите граждани в К. обуславят необходимостта от преценка за наличието на други хуманитарни причини по смисъла на чл. 9, ал. 8 от ЗУБ за предоставяне на хуманитарен статут на жалбоподателката и децата ѝ.

Решение № 7742 от 29.06.2021 г. по адм. д. № 5201/2021 г., IV отд. на ВАС: С обжалваното решение е отменено решение на председателя на ДАБ при МС и е върната административната преписка за ново произнасяне, по молбите за международна закрила на Б. И. А., лично и в качеството и на законен представител на малолетните си деца: Г. Т. С., Д. Т. С., Басима Т. С., Х. Т. С., Р. Т. С. и Д. Т. С.. Съдът е преценил, че по отношение на член от семейството - Г. Т. С., е доказано наличието на основание по чл. 9, ал. 8 ЗУБ по медицински причини. Приел е, че административният орган не се е произнесъл в съответствие с изискванията на Директива 2011/95/ЕО, а именно: запазване целостта на семейството и висшите интереси на малолетните деца. От тук е изведено заключение, че при преценка на основанията за предоставяне на такава закрила от първостепенно значение е "висшият интерес на детето", като е акцентирано на обстоятелството, че в административния акт не са преценени потенциалните рискове при връщането на непълнолетните лица в страната по произход. Законосъобразен е изводът на съда, че административният орган не е обсъдил относимите факти и обстоятелства, съобразно изискванията на чл. 9, ал. 8 ЗУБ. От доказателствата по делото не може да се формира правно заключение, че висшият интерес на децата, зачитане на правата на човека и на човешкото им достойнство ще бъдат съхранени при тяхното връщане в [населено място].

Решение № 5027 от 20.04.2021 г. по адм. д. № 1728/2021 г., IV отд. на ВАС: На последно място административният съд е изложил мотиви, че извън вниманието на решаващия орган е останала личната бежанска история на Ф. Дипама, свързана с данни за генитално осакатяване, принудителен брак и домашно насилие, които е следвало да бъдат преценени с оглед разпоредбата на чл. 9, ал. 8 от ЗУБ. Посочил е, че не са обсъдени и рисковете за чужденката, респективно за малолетния Наел Дипама, при евентуалното им връщане в Б. Ф., тъй като тя е избягала от семейството си и е родила дете от друг мъж /християнин/. В този смисъл общоизвестен факт се явява, че в държавите, изповядващи религията "Ислям", жени в сходно лично положение са подложени на преследвания от близките им.

Относно правното значение на продължителността на престоя на кандидат за

международна закрила в страната ни, националната съдебна практика е единна: това обстоятелство е неотнормимо към основанията за предоставяне на статут на бежанец и на хуманитарен статут. Не се открива национална съдебна практика по приложението на чл.9, ал.8 от ЗУБ в светлината на продължителността на престоя на чуждия гражданин в България.

2. Всичко изложено дотук дава основание на настоящия съдебен състав да даде *разширително* тълкуване на националната разпоредба на чл.9, ал.8 ЗУБ, съобразено с практиката на СЕС и ЕСПЧ по приложението на основните права на човека – чл.1 от Хартата, чл.4 от Хартата, вр. чл.3 от ЕКПЧ и чл.7 от Хартата, вр. чл.8 от ЕКПЧ. Съдът приема, че подобно тълкуване не е в нарушение на чл.3 от Директива 2011/95, доколкото същата декларира цел по съобразяване на стандартите на международната закрила с основните права, гарантирани в международните актове и Хартата на ЕС?

Основание за подобно тълкуване съдът намира в националната правна уредба, която в материята на ЗЧРБ, не урежда право на пребиваване „по хуманитарни причини“, относимо към правното положение на жалбоподателя. Съюзното право също не съдържа императивно основание за държавите-членки да приемат такава уредба касателно правото на влизане и пребиваване на чужди граждани изцяло по „хуманитарни съображения“. Тази материя е предоставена на преценката на националния законодател.

Съюзното законодателство урежда пълна хармонизация на основанията за предоставяне на международната закрила, която обаче е неясна (според съда) по отношение на свободата на преценка на държавите членки да предоставят такава „по хуманитарни причини“. Независимо от тълкуването на Директива 2011/95 и Директива 2008/115 обаче, във въпроса за съмнение е приложението на основните права по Хартата и ЕКПЧ към случая на жалбоподателя.

Именно последните (основните права) налагат, при липса на правна уредба в ЗЧРБ за предоставяне на право на пребиваване „по хуманитарни причини“ или дори за предоставяне на „писмено потвърждение“ на правното положение на чужденеца по смисъла на Съображение 12 и чл.14, ал.2 от Директива 2008/115, на единствената национална правна разпоредба по чл.9, ал.8 ЗУБ, която въвежда „хуманитарна клауза“ по отношение на правно положение, подобно на това на жалбоподателя, да се даде разширително тълкуване, съобразено с практиката на СЕС и ЕСПЧ в сферата на основните права, чрез позоваване на Съображение 15 от Преамбюла и чл.2, б.„з“ на Директива 2011/95, като се остави неприложен чл.3 от Директива 2011/95.

При действащата национална правна уредба това е единственото приложимо основание за уреждане на статута на гражданин на трета страна в положението на г-н М., което да гарантира, че България няма да изпадне в нарушение на чл.1 и чл.4 от Хартата.

Потвърждение за подобно тълкуване съдът намира в:

А. Заключение на генералния адвокат В. представено на 4 септември 2014г. по дело C-562/13, Centre public d'action sociale d'Ottignies-L.-La-Neuve срещу Moussa Abdida, ECLI:EU:C:2014:2167: В рамките на настоящото заключение ще поддържам, че никой от текстовете, уреждащи общата европейска система за убежище, а именно Директиви 2003/9, 2004/83 и 2005/85, не е приложим

към молба за издаване на разрешение за пребиваване поради медицински причини, подадена на основание член 9 ter от Закона от 15 декември 1980 г. за влизането, пребиваването и установяването на чужденци на територията на страната и извеждането им от нея, тъй като не попада в обхвата на форма на субсидиарна международна закрила.

Съгласно текста в края на член 2, буква ж) от посочената директива е налице „друг тип закрила“, която не попада в приложното поле на същата директива. В последната хипотеза изпълнението на решението за експулсиране на заинтересованото лице от приемащата държава членка в съчетание с липсата на адекватни медицински ресурси в страната на произход може да представлява нечовешко отношение. Както е посочил Съдът в решение В и D (C-57/09 и C-101/09, EU:C:2010:661), от член 2, буква ж) in fine от Директива 2004/83 следва, че тя допуска дадено лице да поиска да бъде закриляно в рамките на „друг тип закрила“, която не попада в нейното приложно поле.

Законодателят на Съюза обаче очевидно е искал да изключи от приложното поле на Директива 2004/83 положенията, основаващи се на хуманни съображения.

Четвърто, не бих могъл да пренебрегна изключително голямата продължителност на разглежданото производство, което е започнало на 7 юли 2011 г. Извън затрудненията, свързани с несигурността на правното положение на заинтересованото лице, с материалното му положение, което буди изключителна загриженост, както и тежестта на повдигнатите от него оплаквания пред съда, може да се зададе въпросът дали, като се има предвид продължителността му, едно такова производство е адекватно и предоставя всички гаранции, които трябва да съпътстват използването на ефективни правни средства за защита.

Имам чувството, че заинтересованото лице не се ползва от признатите му от Хартата права, и по-специално от правото на ефективни правни средства за защита по смисъла на член 47 от посочената харта.

На (следващо) място, считам, че предвидените от законодателя на Съюза в посочената разпоредба (член 14 от Директива 2008/115 във връзка със съображение 12) гаранции не покриват всички права, и по-специално правата, които ми се струват с най-голяма важност за времето, през което заинтересованото лице не разполага повече с източник на доходи и трябва да бъде изведено от територията на страната, а именно възможността да се храни, да се облича и да бъде настанено.

Накрая, не бива да се забравя, че непоемането на разходите за най-елементарните потребности на мигрантите засилва тяхното маргинализиране. Обстоятелството, че гражданин на трета страна, който е подал жалба, е лишен през толкова дълъг период от време до извеждането си от покриване на най-основните му потребности, създава опасност той да бъде принуден да напусне територията на приемащата държава и да отиде в друга държава членка, като така засили вторичното движение на незаконни мигранти и по този начин незаконната имиграция в границите на Съюза. Също така това положение може да го накара да се отзове не в положение на незаконно или нелегално пребиваващ, тъй като той вече се намира в такова положение, а да извърши криминално престъпление, за да задоволи

потребностите си. Явно тези обстоятелства са доста далеч от целта, посочена от законодателя на Съюза в съображение 4 от Директива 2008/115, според която следва да се „установят ясни, прозрачни и справедливи правила с цел установяване на ефективна политика на връщане като необходим елемент на една добре ръководена миграционна политика“.

Зачитането на човешкото достойнство и на правото на живот, на неприкосновеността на личността и закрилата на здравето, прогласени съответно в членове 1, 2, 3 и 35 от Хартата, както и забраната за нечовешко и унижително отношение, прогласена в член 4 от Хартата, според мен не допускат в положение като разглежданото по главното производство незаконно пребиваващ гражданин на трета страна, чието извеждане на практика е спряно в очакване на разглеждането на жалбата му, да бъде лишен от възможността да се покрийт основните му ежедневни потребности. Задоволяването на най-елементарните потребности според мен е основно право, което не може да зависи от правното положение на заинтересованото лице.

Изводи за целите на настоящия случай: По делото са налице данни, че жалбоподателят многократно е осъждан за притежание и разпространение на наркотици. Независимо от изключително тежкия характер на тези престъпления, в случая държавата членка го е лишила в изключително продължителен период от време от документ за самоличност и с това – от възможност легално да упражнява труд с цел да си осигури подслон и прехрана. Нещо повече, от поведението на кандидата, който веднага след регистриране на поредната му (настояща) последваща молба за закрила, е подал искане за достъп до пазара на труда, ответникът ДАБ прави неблагоприятен за него извод – че не се интересува от здравословното си състояние. Напротив, житейски логично е лицето първо да има достъп до средства за задоволяване на елементарни потребности (храна и подслон) чрез полагане на труд и едва след това да уреди здравословните си проблеми, за задоволяването на които отново са необходими парични средства, т.е. полагане на труд.

Б. Заключение на генералния адвокат В. представено на 17 юли 2014 г. по дело C-542/13, М. M'Boj срещу Белгийската държава, ECLI:EU:C:2014:2113: Настоящото дело ще даде възможност да Съда да уточни приложното поле на Директива 2004/83 във връзка с лице, което страда от тежко заболяване, и по-специално какви са установените от законодателя на Съюза условия за предоставянето на статут на субсидиарна закрила.

Във връзка с това в настоящото заключение ще поддържам, че не може да попадне в приложното поле на член 2, буква д) от тази директива гражданин на трета страна, който, след като бъде върнат в страната си на произход, би бил изложен на реална опасност от нечовешко или унижително отнасяне заради здравословното си състояние и липсата на подходящо медицинско лечение в тази страна.

Ще подчертая, че в подобна хипотеза отсъства необходимост от международна закрила, на каквато се основава общата европейска система за убежище, тъй като нечовешкото отнасяне, дължащо се на здравословното състояние на лицето и на липсата на достатъчни медицински ресурси в

страната на произход, не е резултат от умишлени действия или бездействия на органите на тази страна или на независими органи. Все пак ще уточня, че при това положение държавата членка може да бъде задължена да предостави национална закрила, продиктувана от императивни хуманни съображения, черпеща основание от член 4 и член 19, параграф 2 от Хартата на основните права на Европейския съюз, както и от член 3 от Европейската конвенция за защита на правата на човека и основните свободи, подписана в Р. на 4 ноември 1950 г.

В подобна хипотеза, с оглед на считани за императивни хуманни съображения, договарящите държави следователно не могат да привеждат в изпълнение своите решения за експулсиране, тъй като в противен случай би била ангажирана отговорността им на основание член 3 от ЕКПЧ. Запитващата юрисдикция всъщност поставя въпроса дали подобни обстоятелства могат да попаднат в понятието „тежки посегателства“ по член 15 от Директива 2004/83 и поради това да обосноват предоставянето на статут на субсидиарна закрила.

Според мен не е възможно лице, което страда от тежко заболяване, на това основание да попадне в приложното поле на тази директива. В подобна ситуация предоставената от държавата членка закрила не обслужва необходимост от международна закрила по смисъла на член 2, буква а) от тази директива и следователно не може да се впише в общата европейска система за убежище.

Съгласно текста в края на член 2, буква ж) от посочената директива е налице „друг тип закрила“, която не попада в приложното поле на същата директива. Тази закрила се предоставя по различна причина, по собствена преценка на държавите и от съчувствие или е продиктувана от хуманитарни съображения, основаващи се на зачитането на член 3 от ЕКПЧ, както и на член 4 и член 19, параграф 2 от Хартата.

Законодателят на Съюза очевидно е искал да изключи от приложното поле на Директива 2004/83 положенията, основаващи се на хуманни съображения.

ИЗВОДИ: Настоящият случай не касае разрешение за пребиваване, каквото е било предоставено на г-н M'Vodj в Б., но поставя въпрос за предоставяне на г-н М. на международна закрила по хуманитарни съображения с оглед положението му на гражданин на трета страна в държава членка, което (според съда) е в нарушение на негови основни човешки права поради липсата на предприети в тази държава членка адекватни мерки за уреждане на статута му в продължителен период от време.

Според настоящия съдебен състав, националният законодател неправилно е преценил, че „хуманитарните съображения“ за уреждане статута на незаконно пребиваващ чужд гражданин следва да намерят място в ЗУБ. Съображения 12 и чл.2, б. „з“ от Директива 2011/95 са указание, че тези съображения са изключени от приложното поле на тази директива. Същевременно, легално определение на „хуманитарни причини“ се съдържа в ЗЧРБ, но националният законодател не е уредил възможност, аналогична на чл.6, пар.4 и чл.14 от Директива 2008/115.

При тази национална уредба, положението на жалбоподателя в България, която има позитивното си задължение да гарантира спазването на основните

права на чуждия гражданин, налага разширително тълкуване на единствената възможност в националното право за приложение на „хуманитарна клауза“, съобразено със задължението на държавата за спазване на основните права по чл.1 Хартата, чл.4 от Хартата и чл.3 от ЕКПЧ, чл.7 от Хартата и чл.8 от ЕКПЧ.

При тези обстоятелства Административен съд София-град счита, че за да може да разреши висящия пред него спор, следва да отправи настоящото преюдициално запитване до Съда на ЕС.

По изложените съображения и на основание **чл.628-чл.633 от ГПК във вр.чл.144 АПК, АДМИНИСТРАТИВЕН СЪД С.-град,**

О П Р Е Д Е Л И :

ОТМЕНЯ определение от 21.04.2023 г., с което е даден ход по същество на спора.

ОТПРАВЯ ПРЕЮДИЦИАЛНО ЗАПИТВАНЕ ДО СЪДА НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ на основание чл. 267, ал. 2 ДФЕС със следните въпроси:

1. Следва ли да се тълкуват Съображение 15 от Преамбюла, чл.2, б.“з” и чл.3 от Директива 2011/95 на Европейския парламент и на Съвета от 13 декември 2011 година относно стандарти за определянето на граждани на трети държави или лица без гражданство като лица, на които е предоставена международна закрила, за единния статут на бежанците или на лицата, които отговарят на условията за субсидиарна закрила, както и за съдържанието на предоставената закрила – като предоставящи възможност на държава членка за въвеждане на национална уредба за предоставяне на международна закрила, основана на съчувствие или по хуманитарни съображения, която няма никаква връзка с логиката и духа на Директива 2011/95 съгласно Съображение 15 от Преамбюла и чл.2, б.“з” от нея (друг тип закрила), или и в този случай, уредената национална възможност за предоставяне на закрила „по хуманитарни съображения“ трябва да е съвместима със стандартите на международната закрила съгласно чл.3 от Директива 2011/95?

2. Налогат ли Съображение 12 от Преамбюла и чл.14, пар.2 от Директива 2008/15 на Европейския Парламент и на Съвета от 16 декември 2008 година относно общите стандарти и процедури, приложими в държавите-членки за връщане на незаконно пребиваващи граждани на трети страни, във връзка с чл.1 от Хартата и на чл.4 от Хартата, императивно задължение за държава членка за издаване на писмено потвърждение на граждани на трети страни, удостоверяващо, че са в незаконен престой, но не могат все още да бъдат изведени?

3. При национална правна уредба, при която единствената правна норма за уреждане статута на гражданин на трета страна по „хуманитарни съображения“ се съдържа в чл.9, ал.8 от ЗУБ, съвместимо ли е със Съображение 15 от Преамбюла и чл.2, б.“з” и чл.3 от Директива 2011/95 тълкуване на тази национална норма, което няма никаква връзка с характера и основанията по Директива 2011/95?

4. За целите на приложение на Директива 2011/95, изискват ли чл.1, чл.4 и чл.7 от Хартата преценка дали продължителният престой без уреден статут

на гражданин на трета страна в държава членка представлява самостоятелно основание по „императивни хуманитарни съображения“ за предоставяне на международна закрила?

5. Допуска ли позитивното задължение на държава членка да гарантира спазването на чл.1 и чл.4 от Хартата разширително тълкуване на националната мярка по чл.9, ал.8 ЗУБ, което надхвърля логиката и стандартите на международната закрила по Директива 2011/95 и налага тълкуване, съобразено единствено със спазването на основните права с абсолютен характер по чл.1 и чл.4 Хартата?

6. Може ли непредоставянето на закрила по чл.9, ал.8 от ЗУБ на гражданин на трета страна в положението на жалбоподателя, да доведе до незачитане от държавата членка на задълженията ѝ по чл.1 , чл.4 и чл.7 от Хартата?

СПИРА ПРОИЗВОДСТВОТО по адм.дело № 9280/2022 г. до произнасяне на Съда на ЕС на основание чл. 23 от Статута на Съда на ЕС.

ОПРЕДЕЛЕНИЕТО не подлежи на обжалване.

Съдия:

/Милена Славейкова/